

KIẾN TRÚC MÁY TÍNH & HỢP NGỮ

ThS Võ Minh Trí – vmtri@fit.hcmus.edu.vn

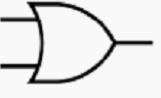

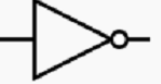

Mạch số

2

- Là thiết bị điện tử hoạt động với 2 mức điện áp:
  - Cao: thể hiện bằng giá trị luận lý (quy ước) là 1
  - Thấp: thể hiện bằng giá trị luận lý (quy ước) là 0
- Được xây dựng từ những thành phần cơ bản là cổng luận lý (logic gate)
  - Cổng luận lý là thiết bị điện tử gồm 1 / nhiều tín hiệu đầu vào (input) - 1 tín hiệu đầu ra (output)
  - $output = F(input\_1, input\_2, \dots, input\_n)$
  - Tùy thuộc vào cách xử lý của hàm F sẽ tạo ra nhiều loại cổng luận lý
- Hiện nay linh kiện cơ bản để tạo ra mạch số là transistor

Cổng luận lý (Logic gate)

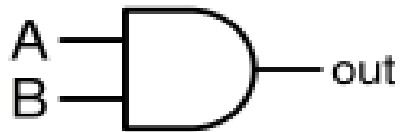
3

Tên cổng	Hình vẽ đại diện	Hàm đại số Bun
AND		$x.y$ hay xy
OR		$x + y$
XOR		$x \oplus y$
NOT		x' hay $\bar{x}$
NAND		$(x.y)'$ hay $\overline{x.y}$
NOR		$(x + y)'$ hay $\overline{x + y}$
NXOR		$(x \oplus y)'$ hay $\overline{x \oplus y}$

Bảng chân trị

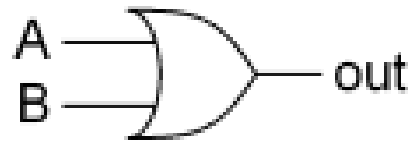
4

AND

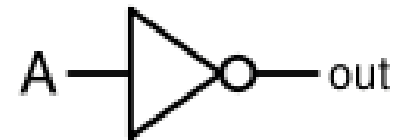
A	B	out
0	0	0
0	1	0
1	0	0
1	1	1

OR

A	B	out
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	1

NOT

A	out
0	1
1	0

Bảng chân trị

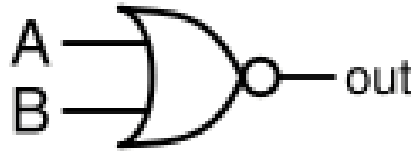
5

NAND

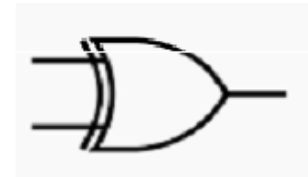
A	B	out
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

NOR

A	B	out
0	0	1
0	1	0
1	0	0
1	1	0

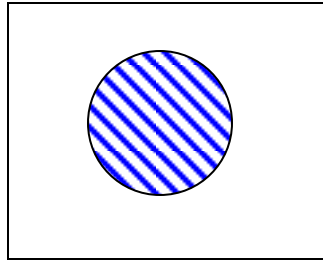
XOR

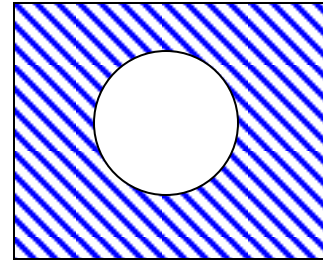
A	B	out
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

Lược đồ Venn

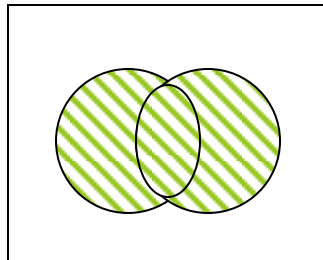
6

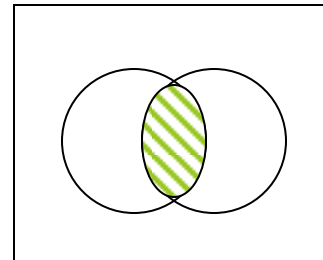
A

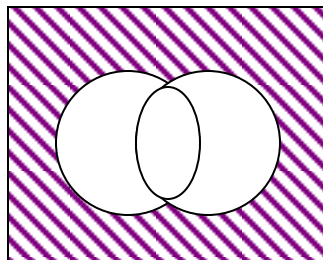
$\overline{A}$

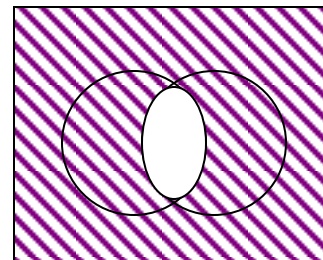
$A+B$

$A.B$

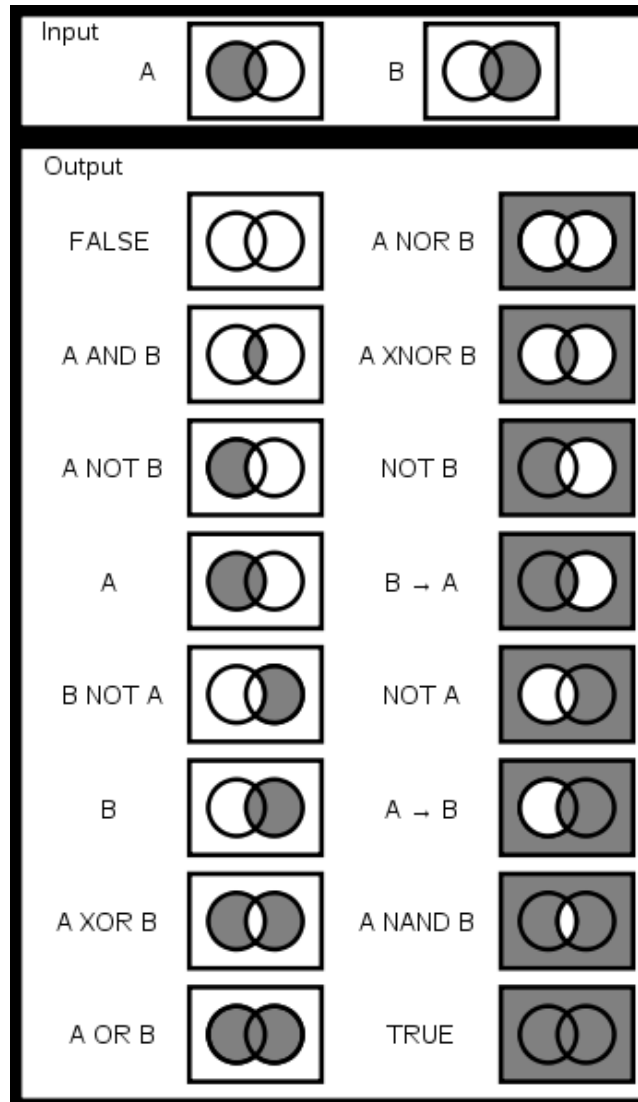
$\overline{A.B}$

$\overline{A+B}$

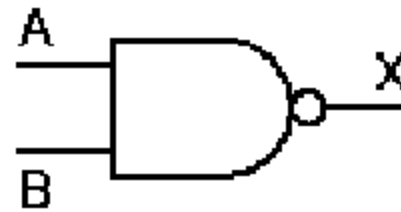
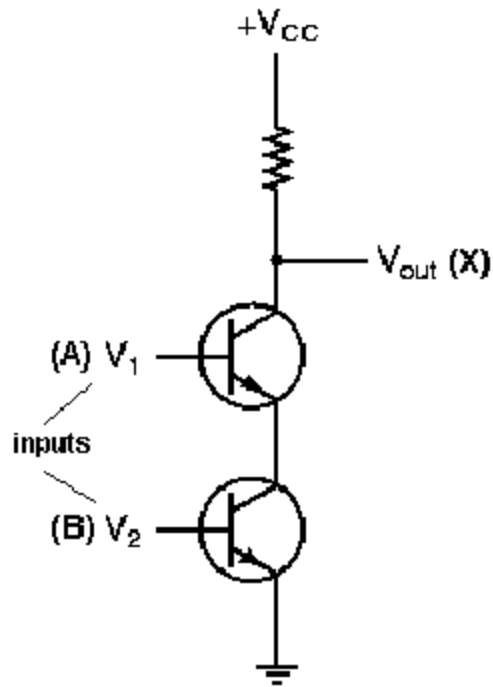
Lược đồ Venn

7

Ví dụ công luận lý

8

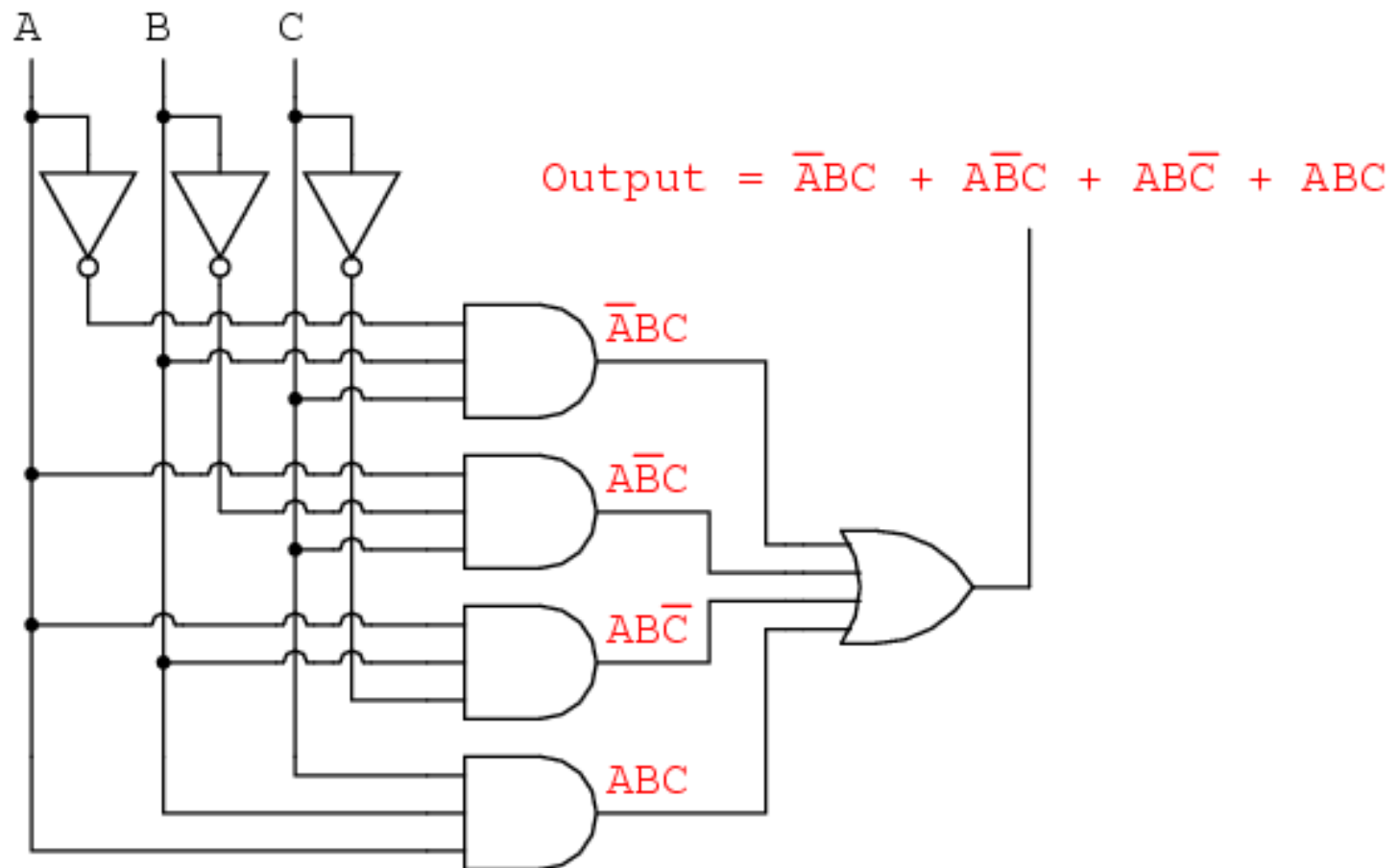

A	B	X
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

Ví dụ mạch số

9

Một số đẳng thức cơ bản

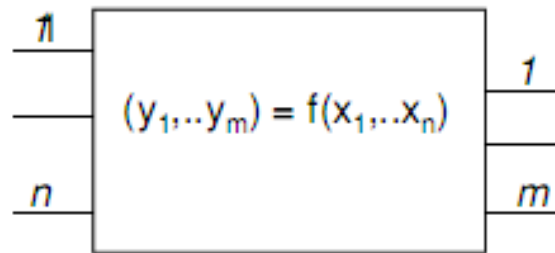
10

$x + 0 = x$	$x \cdot 0 = 0$
$x + 1 = 1$	$x \cdot 1 = x$
$x + x = x$	$x \cdot x = x$
$x + x' = 1$	$x \cdot x' = 0$
$x + y = y + x$	$xy = yx$
$x + (y + z) = (x + y) + z$	$x(yz) = (xy)z$
$x(y + z) = xy + xz$	$x + yz = (x + y)(x + z)$
$(x + y)' = x' \cdot y'$ (De Morgan)	$(xy)' = x' + y'$ (De Morgan)
$(x')' = x$	

Mạch tổ hợp (tích hợp)

11

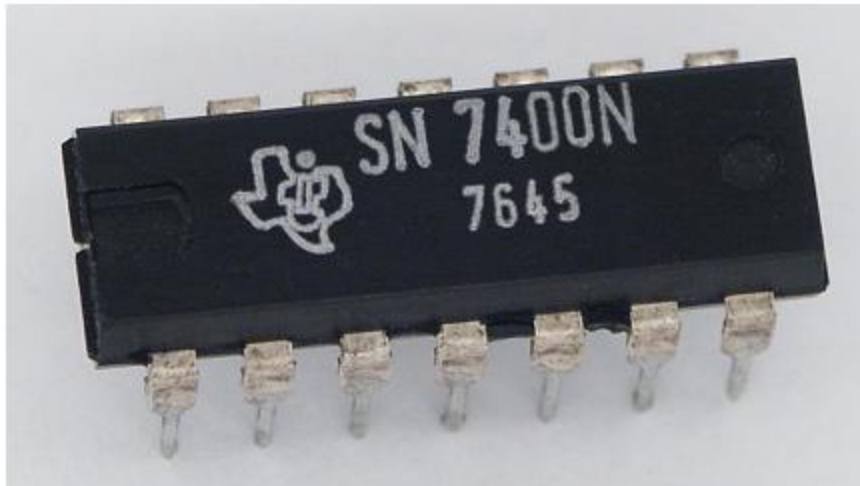
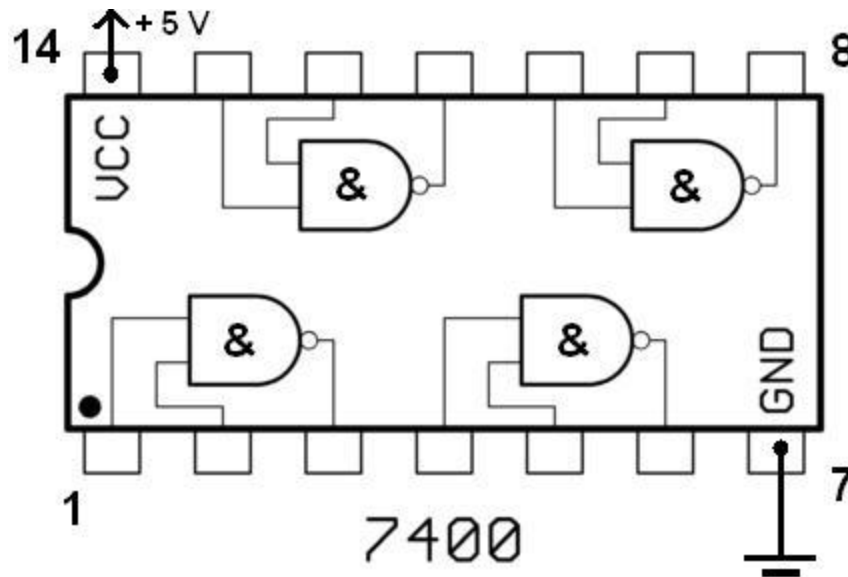
- Gồm n ngõ vào (input); m ngõ ra (output)
  - ▣ Mỗi ngõ ra là 1 hàm luận lý của các ngõ vào

- Mạch tổ hợp không mang tính ghi nhớ: Ngõ ra chỉ phụ thuộc vào Ngõ vào hiện tại, không xét những giá trị trong quá khứ

Ví dụ mạch tổ hợp

12

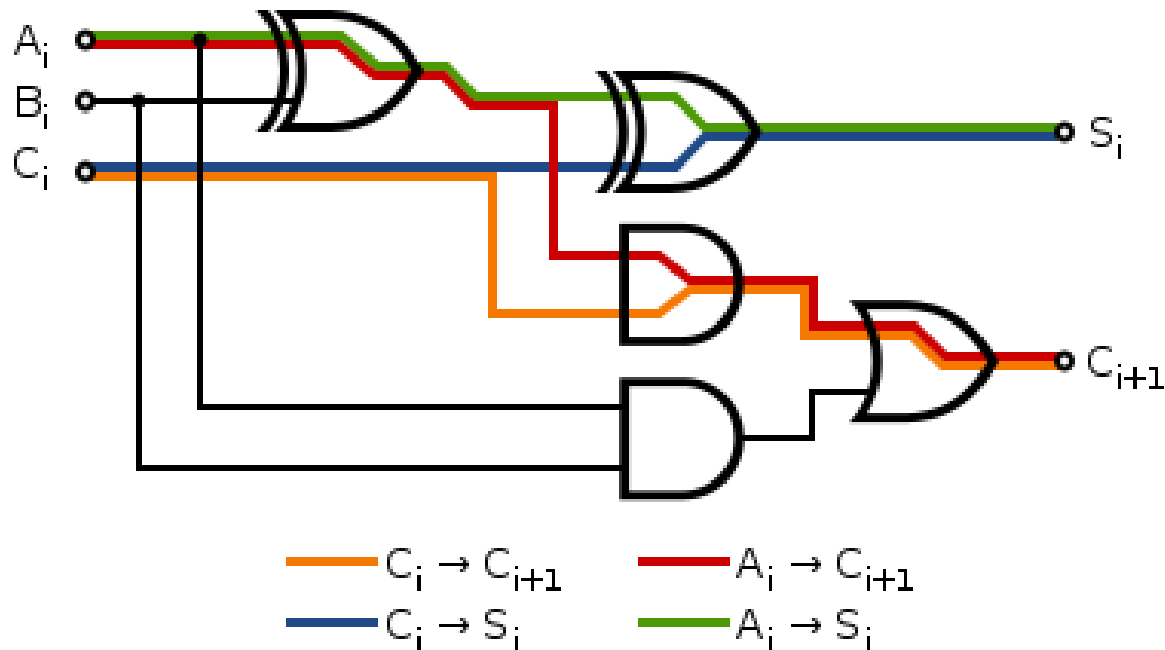

- The 7400 chip, containing four NAND gate
- The two additional pins supply power (+5 V) and connect the ground.

Độ trễ mạch

13

- Độ trễ mạch (**Propagation delay / gate delay**) = Thời điểm tín hiệu ra ổn định - thời điểm tín hiệu vào ổn định
  - ▣ Mục tiêu thiết kế mạch: làm giảm thời gian độ trễ mạch

Mô tả mạch tổ hợp

14

- Bảng ngôn ngữ
- Bảng bảng chân trị
  - n input – m output
  - 2^n hàng – $(n + m)$ cột
- Bảng công thức (hàm luận lý)
- Bảng sơ đồ

Thiết kế

15

□ Thường trải qua 3 bước:

■ Lập bảng chân trị

A	B	F
0	0	1
0	1	1
1	0	1
1	1	0

■ Viết hàm luận lý

$$F = (AB)'$$

■ Vẽ sơ đồ mạch và thử nghiệm

SOP – Sum of Products

16

- Giả sử đã có bảng chân trị cho mạch n đầu vào $x_1, \dots, x_n$ và 1 đầu ra f
- Ta dễ dàng thiết lập công thức (hàm) logic theo thuật toán sau:
  - ▣ Ứng với mỗi hàng của bảng chân trị có đầu ra = 1 ta tạo thành 1 tích có dạng $u_1 \cdot u_2 \dots u_n$ với:

$$u_i = \begin{cases} x_i & \text{nếu } x_i = 1 \\ (x_i)' & \text{nếu } x_i = 0 \end{cases}$$

- ▣ Cộng các tích tìm được lại thành tổng $\rightarrow$ công thức của f

Ví dụ

17

x_1	x_2	x_3	f	
0	0	0	0	
0	0	1	1	$\rightarrow \bar{x}_1 \cdot \bar{x}_2 \cdot x_3$
0	1	0	1	$\rightarrow \bar{x}_1 \cdot x_2 \cdot \bar{x}_3$
0	1	1	0	
1	0	0	0	
1	0	1	1	$\rightarrow x_1 \cdot \bar{x}_2 \cdot x_3$
1	1	0	0	
1	1	1	0	

$$f = \bar{x}_1 \bar{x}_2 x_3 + \bar{x}_1 x_2 \bar{x}_3 + x_1 \bar{x}_2 x_3$$

POS – Product of Sum

18

- Trường hợp số hàng có giá trị **đầu ra = 1**
nhều hơn = 0, ta có thể đặt $g = (f)'$
- Viết công thức dạng **SOP** cho g
- Lấy $f = (g)' = (f')'$ để có công thức dạng POS
(Tích các tổng) của f

Ví dụ

19

x	y	z	f	g
0	0	0	1	0
0	0	1	1	0
0	1	0	0	1
0	1	1	1	0
1	0	0	0	1
1	0	1	1	0
1	1	0	1	0
1	1	1	1	0

$$g = \bar{x}.y.\bar{z} + x.\bar{y}.\bar{z}$$

$$f = \bar{g} = (x + \bar{y} + z)(\bar{x} + y + z)$$

Đơn giản hoá hàm logic

20

- Sau khi viết được hàm logic, ta có thể vẽ sơ đồ của mạch tổ hợp từ những cộng luận lý cơ bản
  - Ví dụ: $f = xy + xz$
- Tuy nhiên ta có thể viết lại hàm logic sao cho sơ đồ mạch sử dụng ít cổng hơn
  - Ví dụ: $f = xy + xz = x(y + z)$
- Cách đơn giản hoá hàm tổng quát? Một số cách phổ biến:
  - Dùng đại số Bun (Xem lại bảng 1 số đẳng thức cơ bản để áp dụng)
  - Dùng bản đồ Karnaugh (Cac-nô)

Đại số Bun

21

- Dùng các phép biến đổi đại số Bun để lược giản hàm logic
- Khuyết điểm:
  - Không có cách làm tổng quát cho mọi bài toán
  - Không chắc kết quả cuối cùng đã tối giản chưa
- Ví dụ: Đơn giản hoá các hàm sau
  - $F(x,y,z) = xyz + x'yz + xy'z + xyz'$

Bản đồ Karnaugh

22

- Mỗi tổ hợp biến trong bảng chân trị gọi là bộ trị (tạm hiểu là 1 dòng)
- Biểu diễn hàm có n biến thì sẽ cho ra tương ứng 2^n bộ trị, với vị trí các bộ trị được đánh số từ 0
- Thông tin trong bảng chân trị có thể **cô đọng** bằng cách:
  - ▣ Liệt kê vị trí các bộ trị (**minterm**) với giá trị đầu ra = **1** (**SOP**)
  - ▣ Liệt kê vị trí các bộ trị (**maxterm**) với giá trị đầu ra = **0** (**POS**)

Ví dụ

23

$$\square F(x,y,z) = m_1 + m_4 + m_5 + m_6 + m_7 = \Sigma(1,4,5,6,7)$$

$$\square F(x,y,z) = M_0 M_2 M_3 = \Pi(0,2,3)$$

Vị trí	x	y	z	minterm	maxterm	F
0	0	0	0	$m0 = x'y'z'$	$M0 = x + y + z$	0
1	0	0	1	$m1 = x'y'z$	$M1 = x + y + z'$	1
2	0	1	0	$m2 = x'yz'$	$M2 = x + y' + z$	0
3	0	1	1	$m3 = x'yz$	$M3 = x + y' + z'$	0
4	1	0	0	$m4 = xy'z'$	$M4 = x' + y + z$	1
5	1	0	1	$m5 = xy'z$	$M5 = x' + y + z'$	1
6	1	1	0	$m6 = xyz'$	$M6 = x' + y' + z$	1
7	1	1	1	$m7 = xyz$	$M7 = x' + y' + z'$	1

Các dạng bản đồ Karnaugh cơ bản

24

Diagram illustrating a 2x2 Karnaugh map for two variables, A and B.

Variables: A (vertical axis), B (horizontal axis).

Map structure:

	B = 0	B = 1
A = 0	0	1
A = 1	2	3

Diagram illustrating a 2x4 Karnaugh map for three variables, A, B, and C.

Variables: A (vertical axis), BC (horizontal axis).

Map structure:

	BC = 00	BC = 01	BC = 11	BC = 10
A = 0	0	1	3	2
A = 1	4	5	7	6

Grouping: A bracket labeled C groups the bottom row (A = 1).

Diagram illustrating a 4x4 Karnaugh map for four variables, A, B, C, and D.

Variables: A (vertical axis), CD (horizontal axis).

Map structure:

	CD = 00	CD = 01	CD = 11	CD = 10
AB = 00	0	1	3	2
AB = 01	4	5	7	6
AB = 11	12	13	15	14
AB = 10	8	9	11	10

Grouping: A bracket labeled C groups the right two columns (CD = 11 and CD = 10). A bracket labeled D groups the bottom two rows (AB = 11 and AB = 10).

Ví dụ

25

□ $F(A, B, C) = \Sigma(1, 4, 5, 6, 7)$

		B			
		00	01	11	10
A	0	0	1	0	0
	1	1	1	1	1

Diagram illustrating the truth table for the function $F(A, B, C) = \Sigma(1, 4, 5, 6, 7)$. The table is a 2x4 grid with columns labeled BC (00, 01, 11, 10) and rows labeled A (0, 1). The output values are 0 for (A=0, BC=00) and (A=0, BC=11), and 1 for all other combinations. The output is 1 for all combinations where A=1.

==

		B			
		00	01	11	10
A	0		1		
	1	1	1	1	1

Diagram illustrating the truth table for the function $F(A, B, C) = \Sigma(1, 4, 5, 6, 7)$. The table is a 2x4 grid with columns labeled BC (00, 01, 11, 10) and rows labeled A (0, 1). The output values are 1 for (A=0, BC=01) and all combinations where A=1. The output is 0 for (A=0, BC=00), (A=0, BC=11), and (A=0, BC=10).

Nhận xét

26

- Bộ trị giữa 2 ô liền kề trong bản đồ chỉ khác nhau 1 biến
  - Biến đó bù 1 ô, không bù ở ô kế hoặc ngược lại
- Các ô đầu / cuối của các dòng / cột là các ô liền kề
- 4 ô nằm ở 4 góc bản đồ cũng coi là ô liền kề

Đơn giản hàm theo dạng SOP

27

- Hàm logic F biểu diễn bảng chân trị được đưa vào bản đồ bằng các trị 1 tương ứng
- Các ô liên kề có giá trị 1 được gom thành nhóm sao cho mỗi nhóm sau khi gom có tổng số ô là lũy thừa của 2 (2, 4, 8,...)
- Các nhóm có thể dùng chung ô có giá trị 1 để tạo thành nhóm lớn hơn. Cố gắng tạo những nhóm lớn nhất có thể
- Nhóm 2/4/8 ô sẽ đơn giản bớt 1/2/3 biến trong số hạng
- Mỗi nhóm biểu diễn 1 số hạng nhân (Product), Cộng (Sum – OR) các số hạng này ta sẽ được biểu thức tối giản của hàm logic F

Ví dụ 1

28

□ $F(A, B, C) = \Sigma(3, 4, 6, 7)$

		B			
		00	01	11	10
A	0			1	
	1	1		1	1

Diagram illustrating the Karnaugh map for the function $F(A, B, C) = \Sigma(3, 4, 6, 7)$. The map is a 2x4 grid with rows labeled A (0, 1) and columns labeled BC (00, 01, 11, 10). The minterms 3, 4, 6, and 7 are marked with red '1's. A bracket labeled C is shown under the columns 01 and 11, indicating a group of 1s.

		B			
		00	01	11	10
A	0			1	
	1	1		1	1

Diagram illustrating the Karnaugh map for the function $F(A, B, C) = \Sigma(3, 4, 6, 7)$. The map is a 2x4 grid with rows labeled A (0, 1) and columns labeled BC (00, 01, 11, 10). The minterms 3, 4, 6, and 7 are marked with red '1's. A bracket labeled C is shown under the columns 01 and 11, indicating a group of 1s. The cells (A=1, BC=00), (A=1, BC=11), and (A=1, BC=10) are highlighted with green boxes, and the cell (A=0, BC=11) is highlighted with a yellow box.

$$F(A, B, C) = BC + AC'$$

Ví dụ 2

29

□ $F(A, B, C) = \Sigma(0, 2, 4, 5, 6)$

		B			
		BC			
A \		00	01	11	10
0	1				1
1	1	1			1

Diagram illustrating the Karnaugh map for the function $F(A, B, C) = \Sigma(0, 2, 4, 5, 6)$. The map shows the function value (1 or 0) for each combination of variables A, B, and C. The variables A and B are labeled on the left and top, respectively. The variable C is labeled on the bottom. The map shows that the function is 1 for the combinations (A, B, C) = (0, 0, 0), (0, 1, 0), (1, 0, 0), (1, 0, 1), and (1, 1, 0).

		B			
		BC			
A \		00	01	11	10
0	1				1
1	1	1			1

Diagram illustrating the Karnaugh map for the function $F(A, B, C) = \Sigma(0, 2, 4, 5, 6)$. The map shows the function value (1 or 0) for each combination of variables A, B, and C. The variables A and B are labeled on the left and top, respectively. The variable C is labeled on the bottom. The map shows that the function is 1 for the combinations (A, B, C) = (0, 0, 0), (0, 1, 0), (1, 0, 0), (1, 0, 1), and (1, 1, 0). The map is highlighted with yellow and green boxes to show the groups of 1s.

$$F(A, B, C) = C' + AB'$$

Ví dụ

30

□ $F(A, B, C, D) = \Sigma(0, 1, 2, 6, 8, 9, 10)$

		B			
		00	01	11	10
A	00	1	1		1
	01				1
	11				
	10	1	1		1
		D		C	

		B			
		00	01	11	10
A	00	1	1		1
	01				1
	11				
	10	1	1		1
		D		C	

$$F(A, B, C) = B'D' + B'C' + A'CD'$$

Đơn giản hàm theo dạng POS

31

- Đôi khi biểu diễn dạng tổng các tích (SOP) sẽ khó làm khi **số bộ trị có đầu ra = 1 < số bộ trị có đầu ra = 0**
  - Dùng phương pháp tích các tổng (POS)
- Hoàn toàn giống phương pháp đơn giản hàm theo dạng SOP, chỉ khác ta **nhóm các ô liền kề = 0** thay vì 1
  - **Tìm được F'**
  - **$F = (F')'$**

Ví dụ 3

32

□ $F(A, B, C, D) = \Sigma(0, 1, 2, 5, 8, 9, 10)$

		B			
		00	01	11	10
A	00	1	1	0	1
	01	0	1	0	0
	11	0	0	0	0
	10	1	1	0	1

Diagram illustrating the Karnaugh map for the function $F(A, B, C, D)$. The map is a 4x4 grid with rows labeled AB (00, 01, 11, 10) and columns labeled CD (00, 01, 11, 10). The values are 1 for minterms 0, 1, 2, 5, 8, 9, 10 and 0 for minterms 3, 4, 6, 7. The map is grouped into four regions: A (rows 11, 10), B (columns 11, 10), C (columns 01, 11), and D (columns 00, 01).

		B			
		00	01	11	10
A	00	1	1	0	1
	01	0	1	0	0
	11	0	0	0	0
	10	1	1	0	1

Diagram illustrating the Karnaugh map for the function $F(A, B, C, D)$ with highlighted regions. The map is a 4x4 grid with rows labeled AB (00, 01, 11, 10) and columns labeled CD (00, 01, 11, 10). The values are 1 for minterms 0, 1, 2, 5, 8, 9, 10 and 0 for minterms 3, 4, 6, 7. The map is grouped into four regions: A (rows 11, 10), B (columns 11, 10), C (columns 01, 11), and D (columns 00, 01). The regions are highlighted with yellow and green boxes.

$$F'(A, B, C) = AB + CD + BD'$$

$$F = (F')' = (A' + B')(C' + D')(B' + D)$$

Điều kiện không cần / tùy chọn

33

- Trong 1 số trường hợp ta **không cần quan tâm** đến giá trị ngõ ra của 1 số bộ trị nào đó (**1 hay 0 đều được**)
- Trong bản đồ ta sẽ ghi tương ứng những ô đó là x (gọi là giá trị tùy chọn /không cần)
- **x có thể dùng để gom nhóm với các ô liền kề nhằm đơn giản hàm**
- Lưu ý: Không được gom nhóm bao gồm toàn những ô có giá trị x

Ví dụ

34

- $F(A, B, C) = \Sigma(0, 2, 6)$
- $d(A, B, C) = \Sigma(1, 3, 5)$

Vị trí	A	B	C	F
0	0	0	0	1
1	0	0	1	x
2	0	1	0	1
3	0	1	1	x
4	1	0	0	0
5	1	0	1	x
6	1	1	0	1
7	1	1	1	0

Ví dụ

35

- $F(A, B, C) = \Sigma(0, 2, 6)$
- $d(A, B, C) = \Sigma(1, 3, 5)$

BC		B			
		00	01	11	10
A	0	1	x	x	1
	1		x		1

Groupings: A (rows 0 and 1), C (columns 01 and 10), B (columns 11 and 10).

BC		B			
		00	01	11	10
A	0	1	x	x	1
	1		x		1

Groupings: A (rows 0 and 1), C (columns 01 and 10), B (columns 11 and 10). The cells (0,0), (0,1), (0,2), (0,3), (1,3), and (1,0) are highlighted in yellow.

$$F(A, B, C) = A' + BC'$$

Bài tập thiết kế mạch tổ hợp

36

- Yêu cầu: Thiết kế mạch tổ hợp 3 ngõ vào, 1 ngõ ra, sao cho giá trị logic ở ngõ ra là giá trị nào chiếm đa số trong các ngõ vào

Bước 1: Lập bảng chân trị

37

- Gọi các ngõ vào là x, y, z - ngõ ra là f

x	y	z	f
0	0	0	0
0	0	1	0
0	1	0	0
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	1
1	1	0	1
1	1	1	1

$$f(x, y, z) = \Sigma(3, 5, 6, 7)$$

Bước 2: Viết hàm logic

38

□ $f(x, y, z) = \Sigma(3, 5, 6, 7)$

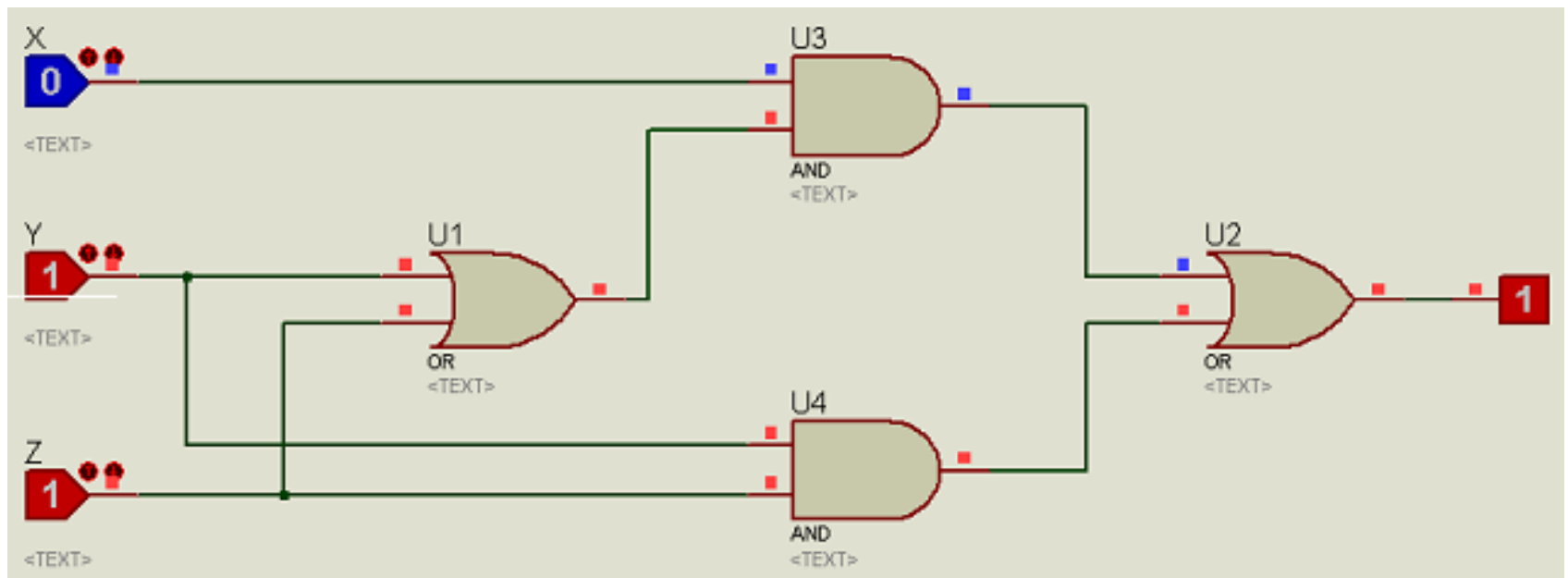
		y z			
		00	01	11	10
x	0			1	
	1		1	1	1

		y z			
		00	01	11	10
x	0			1	
	1		1	1	1

$$f(x, y, z) = xz + xy + yz = x.(y+z) + yz$$

Bước 3: Vẽ sơ đồ mạch và Thử nghiệm

39

Phần 2: Một số mạch tổ hợp cơ bản

40

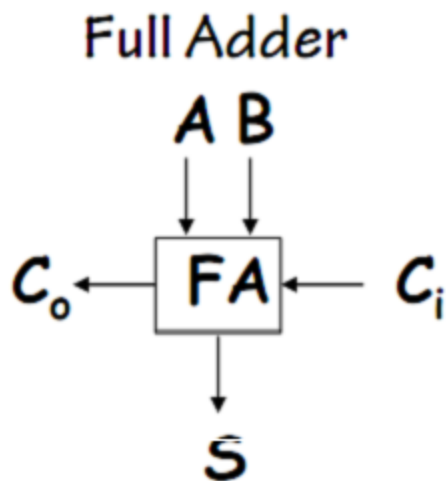
- Mạch toàn cộng (Full adder)
- Mạch giải mã (Decoder)
- Mạch mã hoá (Encoder)

Mạch toàn cộng (Full adder - FA)

41

- Mạch tổ hợp thực hiện phép **cộng số học 3 bit**
- Gồm **3 ngõ vào** (A, B: bit cần cộng – C_i : bit nhớ) và **2 ngõ ra** (kết quả có thể từ 0 đến 3 với giá trị 2 và 3 cần 2 bit biểu diễn – S: ngõ tổng, C_0 : ngõ nhớ)

A	B	C_i	S	C_0
0	0	0	0	0
0	1	0	1	0
1	0	0	1	0
1	1	0	0	1
0	0	1	1	0
0	1	1	0	1
1	0	1	0	1
1	1	1	1	1

$$S = F(A, B, C_i) \\ = \Sigma(1, 2, 4, 7)$$

$$C_0 = F(A, B, C_i) \\ = \Sigma(3, 5, 6, 7)$$

Bước 2: Viết hàm logic

42

		A			
		00	01	11	10
Ci	0		1		1
	1	1		1	

$$S = F(A, B, Ci) = \Sigma(1, 2, 4, 7)$$

$$S = A'BCi' + AB'Ci' + A'B'Ci + ABCi$$

$$S = A \oplus B \oplus Ci$$

(Lưu ý: $x \oplus y = x'y + xy'$)

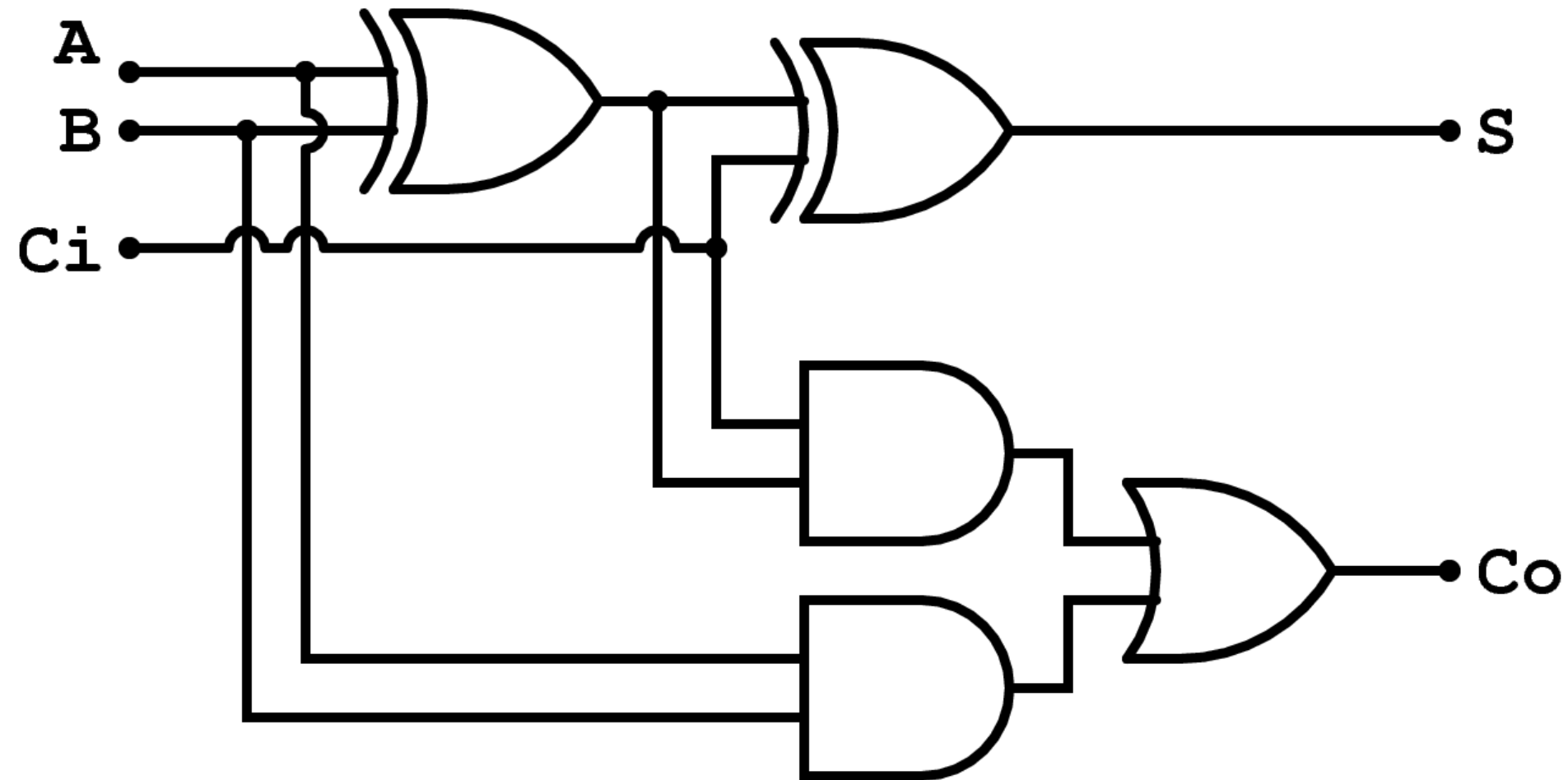
		A			
		00	01	11	10
Ci	0			1	
	1		1	1	1

$$C_0 = F(A, B, Ci) = \Sigma(3, 5, 6, 7)$$

$$C_0 = AB + BCi + ACi$$

Sơ đồ mạch Full adder

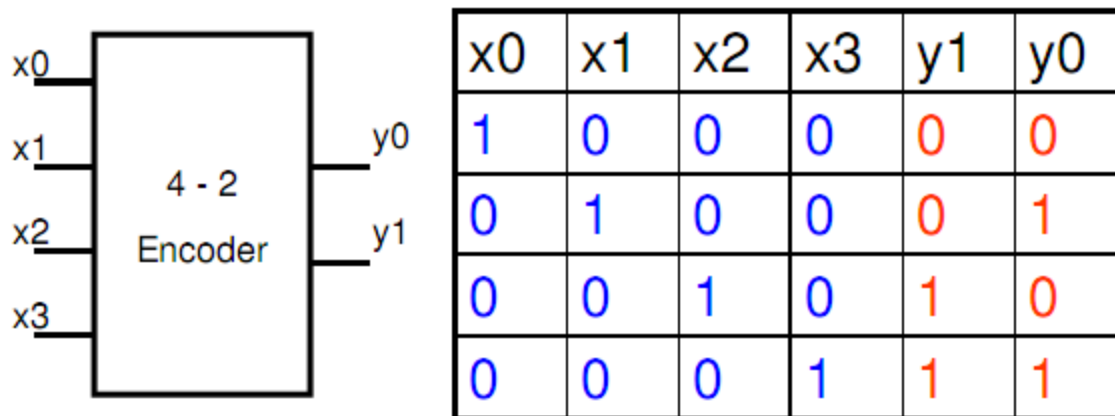
43

Mạch mã hoá nhị phân (Binary Encoder)

44

- Có 2^n (hoặc ít hơn) ngõ vào, n ngõ ra
- Quy định chỉ có **duy nhất một ngõ vào mang giá trị = 1** tại một thời điểm
- Nếu ngõ vào = 1 đó là ngõ thứ k thì các ngõ ra tạo thành số nhị phân có giá trị = k

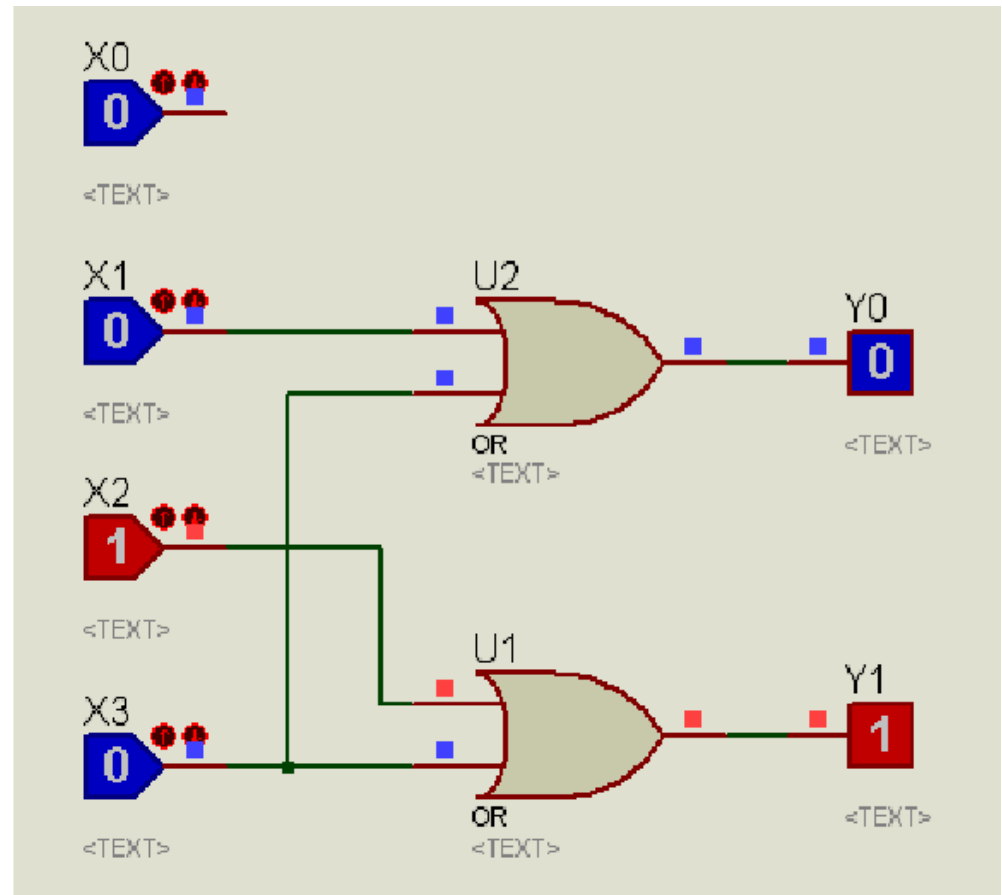
Sơ đồ mạch 4-2 Binary Encoder

45

- Ngõ vào: X_0, X_1, X_2, X_3
- Ngõ ra: Y_0, Y_1

$$Y_0 = X_1 + X_3$$

$$Y_1 = X_2 + X_3$$

Mạch mã hoá theo thứ tự (Priority Encoder)

46

- Các ngõ vào được xem như có độ ưu tiên
- Giá trị ngõ ra phụ thuộc vào các ngõ vào có độ ưu tiên cao nhất
- Ví dụ: Độ ưu tiên ngõ vào $x_3 > x_2 > x_1 > x_0$

x0	x1	x2	x3	y2	y1	y0
0	0	0	0	0	0	0
1	0	0	0	0	0	1
x	1	0	0	0	1	0
x	x	1	0	0	1	1
x	x	x	1	1	0	0

$$y_0 = (x_2 + x_0x_1').x_3$$

$$y_1 = (x_2 + x_1).x_3'$$

$$y_2 = x_3$$

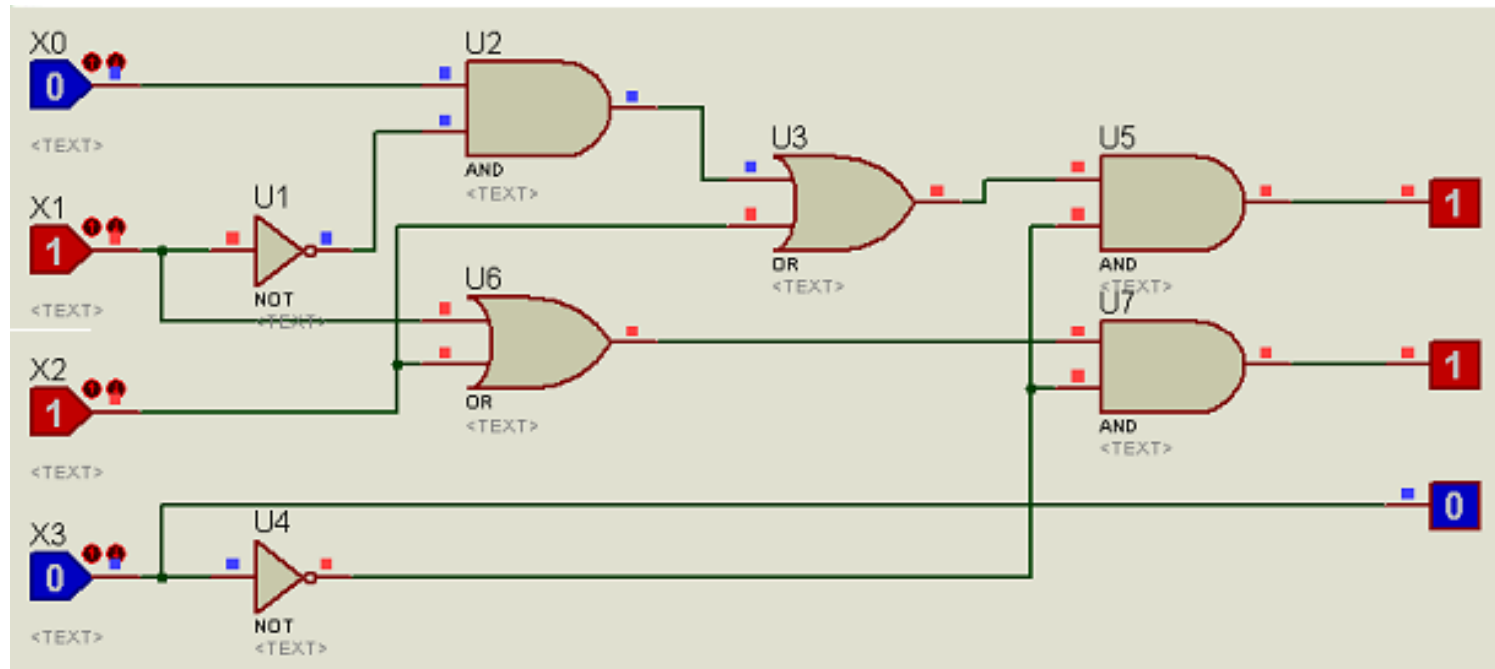
Sơ đồ mạch 4-3 Priority Encoder

47

$$y_0 = (x_2 + x_0x_1').x_3$$

$$y_1 = (x_2 + x_1).x_3'$$

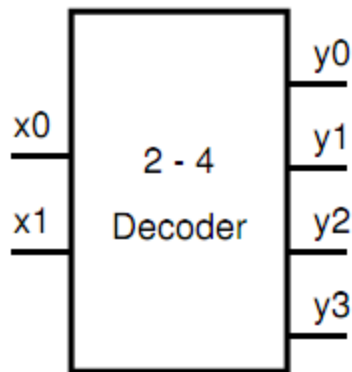
$$y_2 = x_3$$

Mạch giải mã (Decoder)

48

- Có n ngõ vào, 2^n (hoặc ít hơn) ngõ ra
- Quy định chỉ có **duy nhất một ngõ ra mang giá trị = 1** tại một thời điểm
- Nếu các ngõ vào tạo thành số nhị phân có giá trị = k thì ngõ ra = 1 đó là ngõ thứ k

x1	x0	y0	y1	y2	y3
0	0	1	0	0	0
0	1	0	1	0	0
1	0	0	0	1	0
1	1	0	0	0	1

$$y0 = \overline{x1}.\overline{x0}$$

$$y1 = \overline{x1}.x0$$

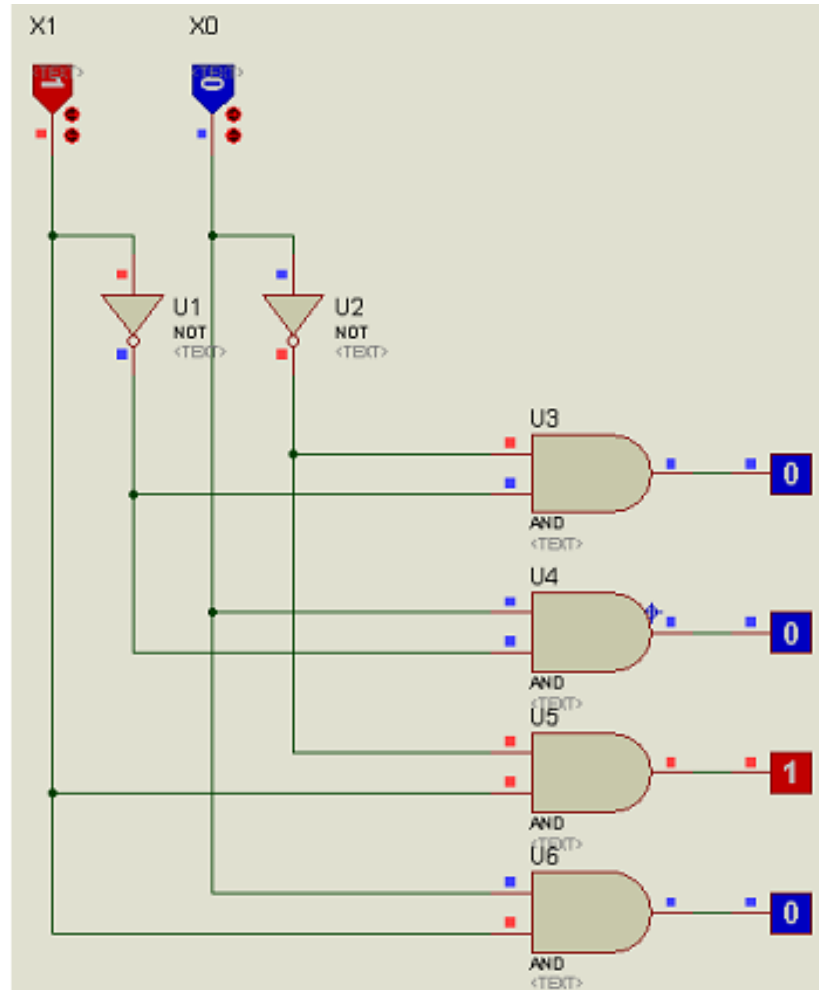
$$y2 = x1.\overline{x0}$$

$$y3 = x1.x0$$

Sơ đồ mạch 2-4 Decoder

49

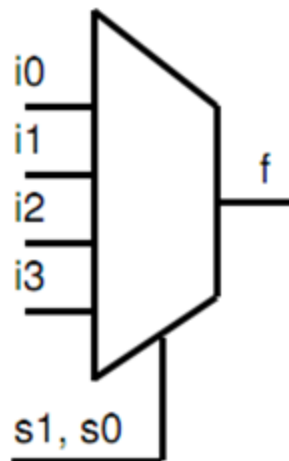
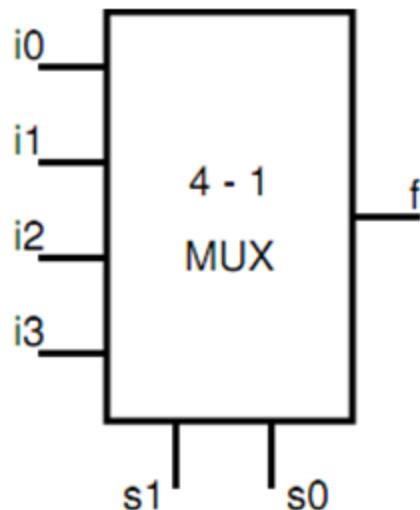
Mạch dồn (Multiplexer - MUX)

50

- Còn gọi là mạch chọn dữ liệu
- Chọn n ngõ trong 2^n ngõ vào để quyết định giá trị của duy nhất 1 ngõ ra
- Mạch dồn $2^n - 1$ có 2^n ngõ nhập, 1 ngõ xuất và n ngõ nhập chọn

Ví dụ: Mạch 4-1 MUX

51

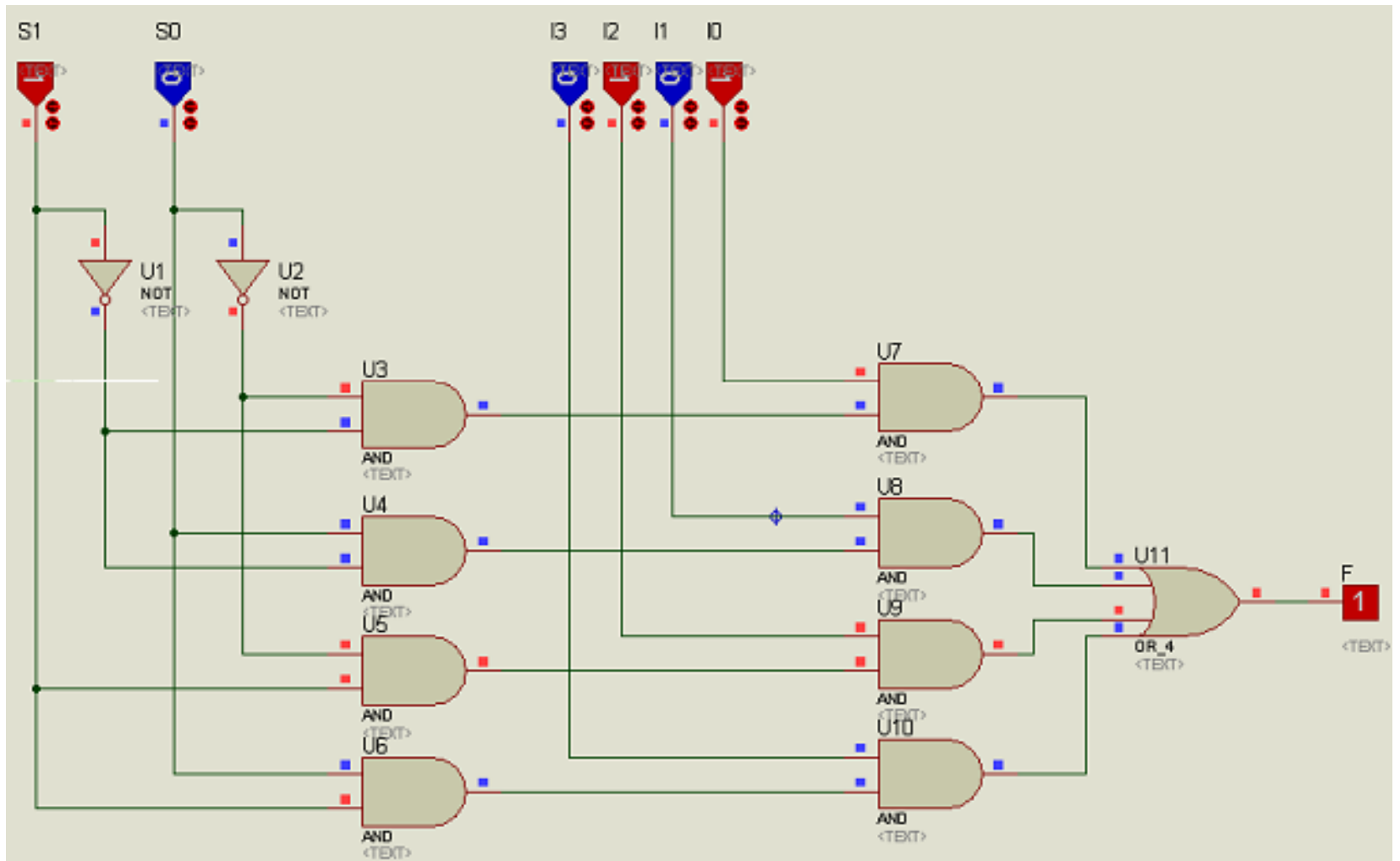

s_1	s_0	f
0	0	i_0
0	1	i_1
1	0	i_2
1	1	i_3

tín hiệu s_1 , s_0 dùng để
lựa chọn xem tín hiệu
nào trong các ngõ vào
 i_0, i_1, i_2, i_3 được chuyển
đến ngõ ra f

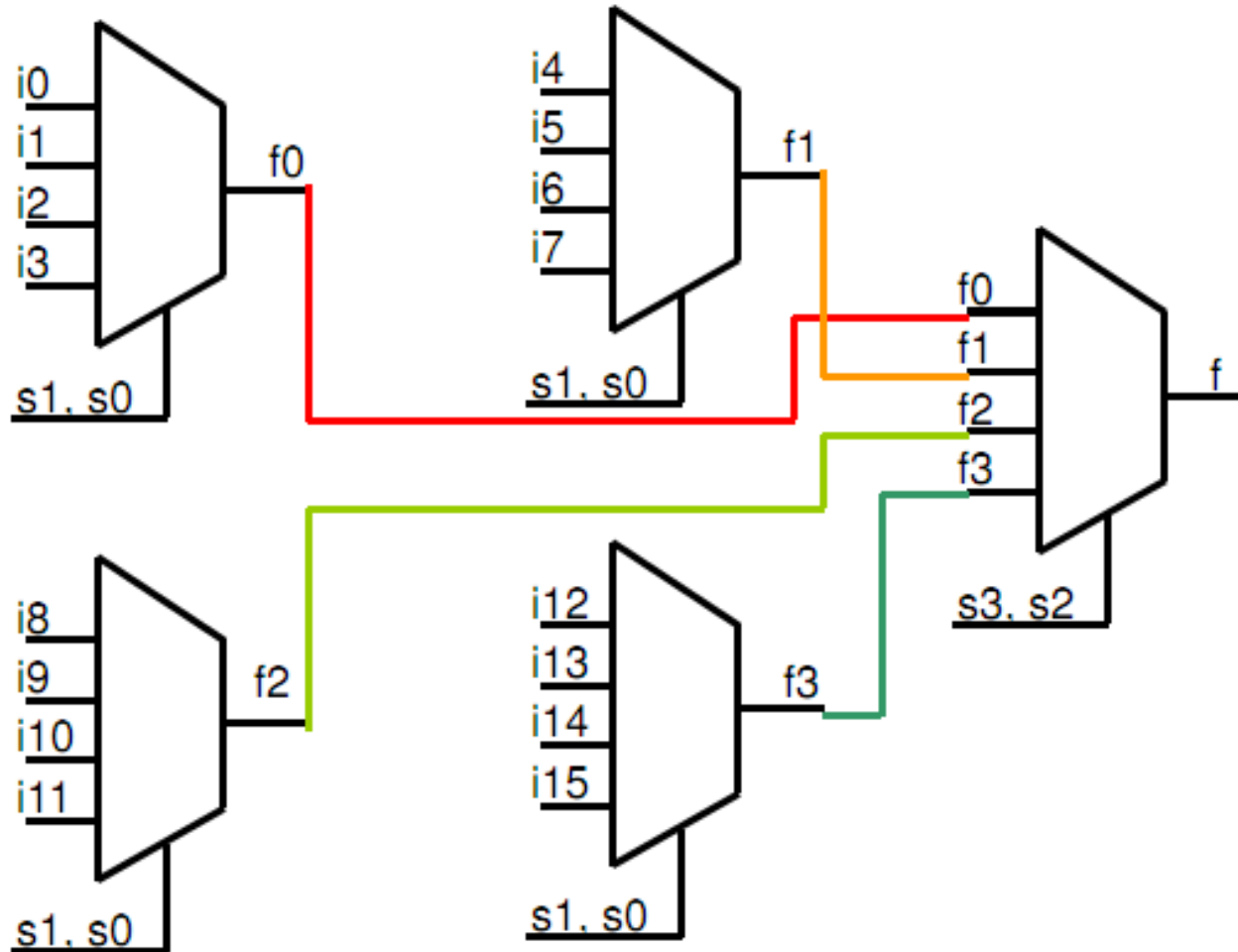
Sơ đồ mạch 4-1 MUX

52

16-1 MUX

53

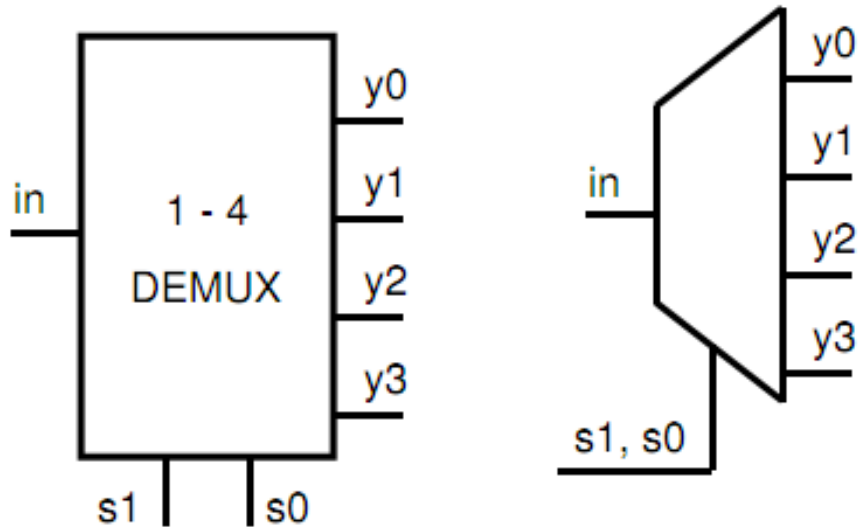
Mạch tách Demultiplexer (DEMUX)

54

- Chọn n ngõ trong 2^n ngõ vào để quyết định giá trị của duy nhất 1 ngõ ra
- Mạch DEMUX $1-2^n$ có 1 ngõ nhập, 2^n ngõ xuất và n ngõ nhập chọn

Ví dụ: Mạch 1-4 DEMUX

55

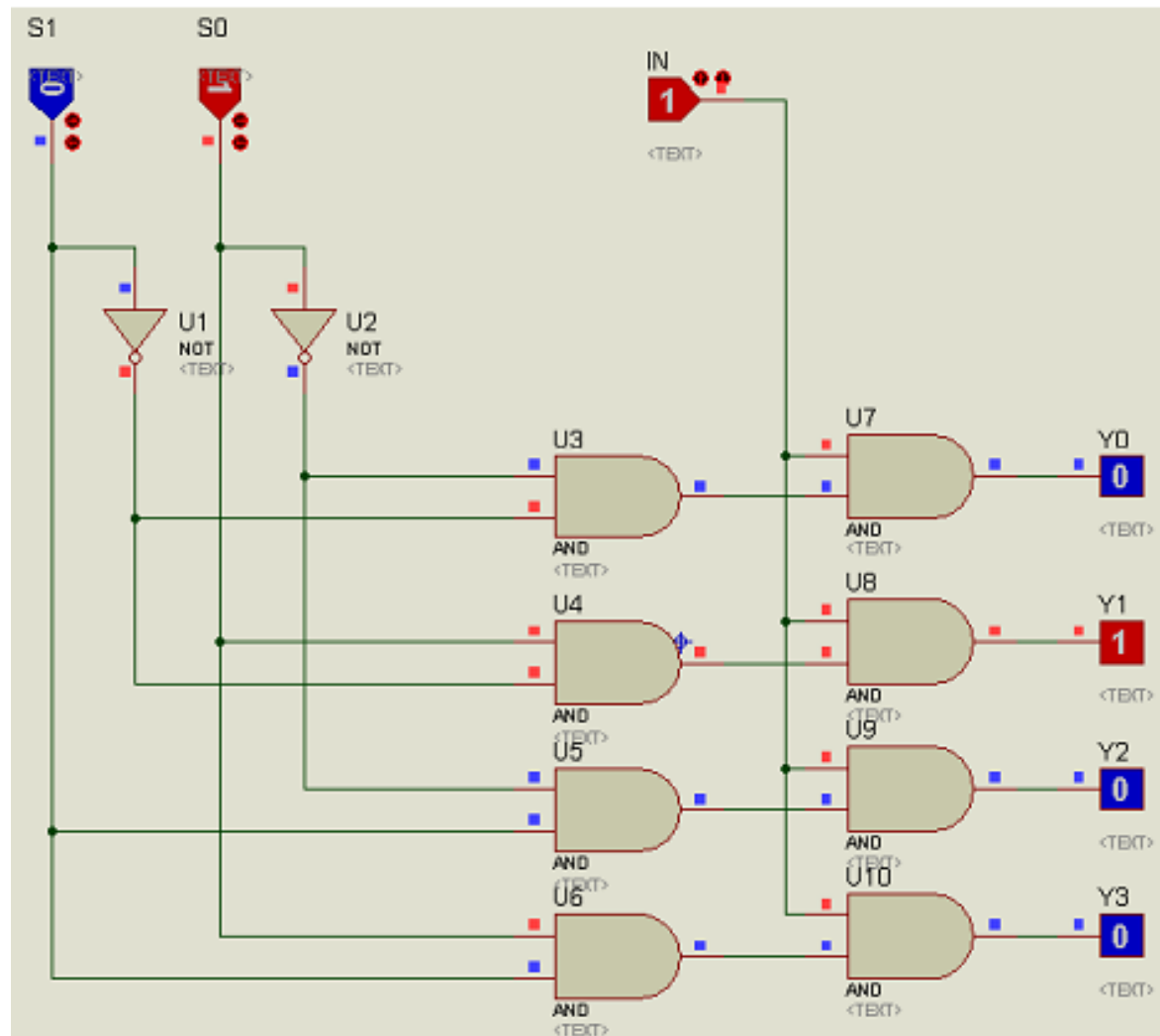

tín hiệu **s1**, **s0** dùng để lựa chọn xem tín hiệu vào **in** sẽ được chuyển đến ngõ nào trong các ngõ ra **y0,y1,y2,y3**

s1	s0	y0	y1	y2	y3
0	0	in	0	0	0
0	1	0	in	0	0
1	0	0	0	in	0
1	1	0	0	0	in

Sơ đồ mạch 1-4 DEMUX

56

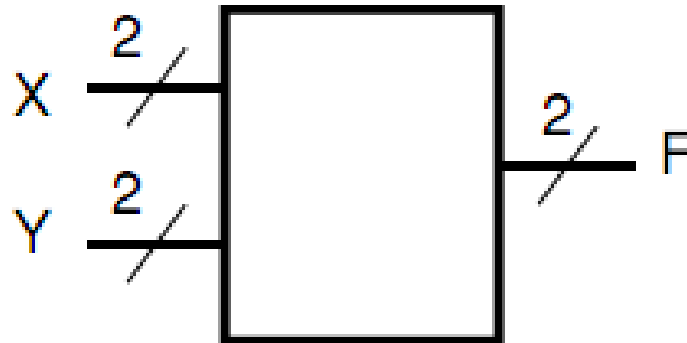

Bài tập: Thiết kế mạch ALU

57

- $F = (5X + 2Y) \% 4$
- Input: X (2 bit), Y (2 bit)
- Output: F (2 bit)

→ Có 4 ngõ vào, 2 ngõ ra (mỗi ngõ có 1 tín hiệu biểu diễn cho 1 bit)

Bước 1: Lập bảng chân trị

58

X	Y	F
0 (00)	0 (00)	0 (00)
0 (00)	1 (01)	2 (10)
0 (00)	2 (10)	0 (00)
0 (00)	3 (11)	2 (10)
1 (01)	0 (00)	1 (01)
1 (01)	1 (01)	3 (11)
1 (01)	2 (10)	1 (01)
1 (01)	3 (11)	3 (11)
2 (10)	0 (00)	2 (10)
2 (10)	1 (01)	0 (00)
2 (10)	2 (10)	2 (10)
2 (10)	3 (11)	0 (00)
3 (11)	0 (00)	3 (11)
3 (11)	1 (01)	1 (01)
3 (11)	2 (10)	3 (11)
3 (11)	3 (11)	1 (01)

Bước 2: Xác định hàm

59

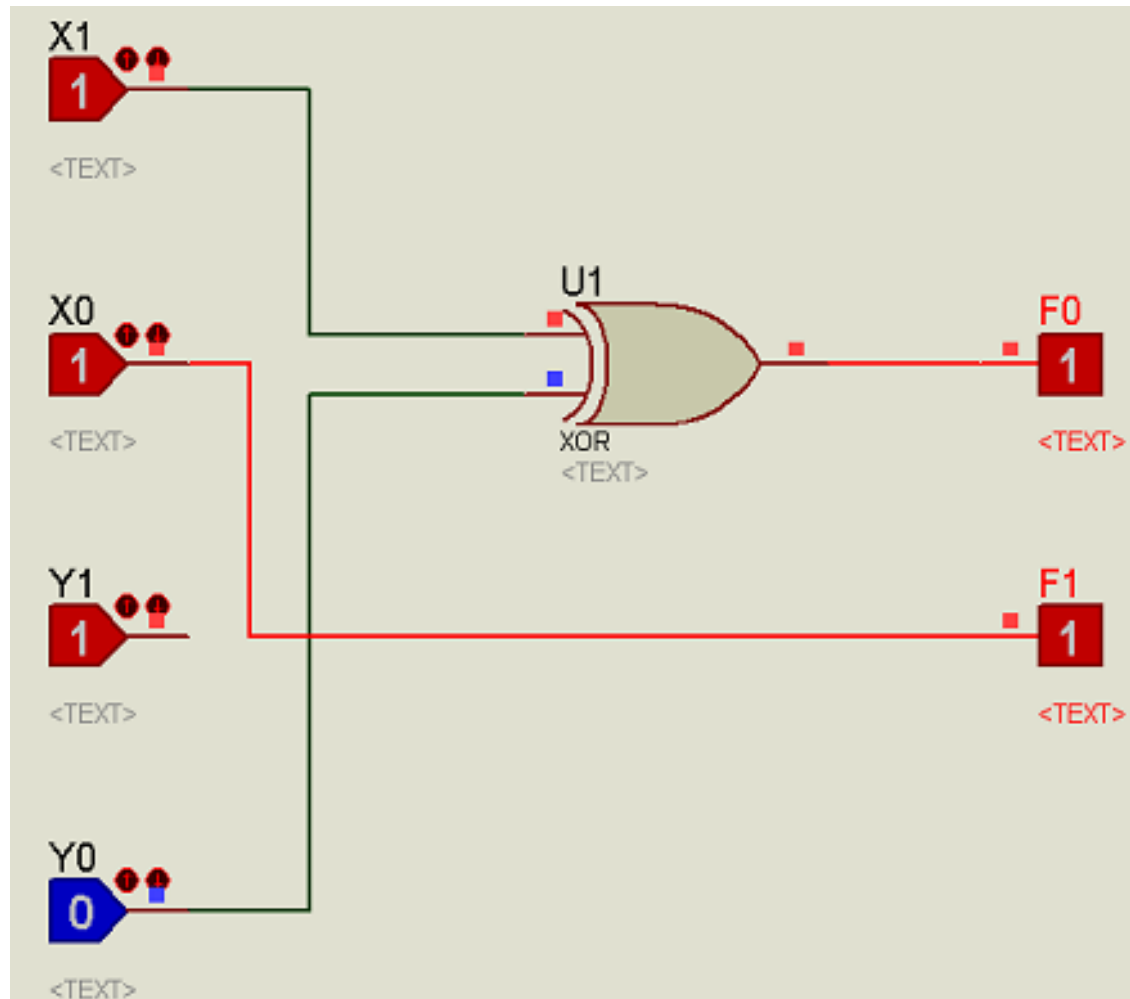
		Y1 Y0			
X1 X0		00	01	11	10
		00	01	11	10
00		0	1	1	0
01		0	1	1	0
11		1	0	0	1
10		1	0	0	1

$$F1 = X1.Y0' + X1'.Y0$$

$$F0 = X0$$

Bước 3: Vẽ mạch

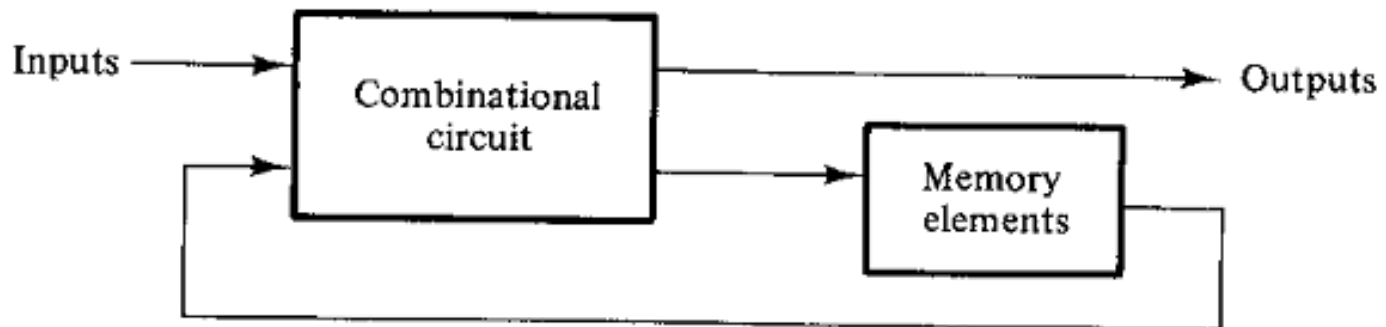
60

Phần 3: Mạch tuần tự

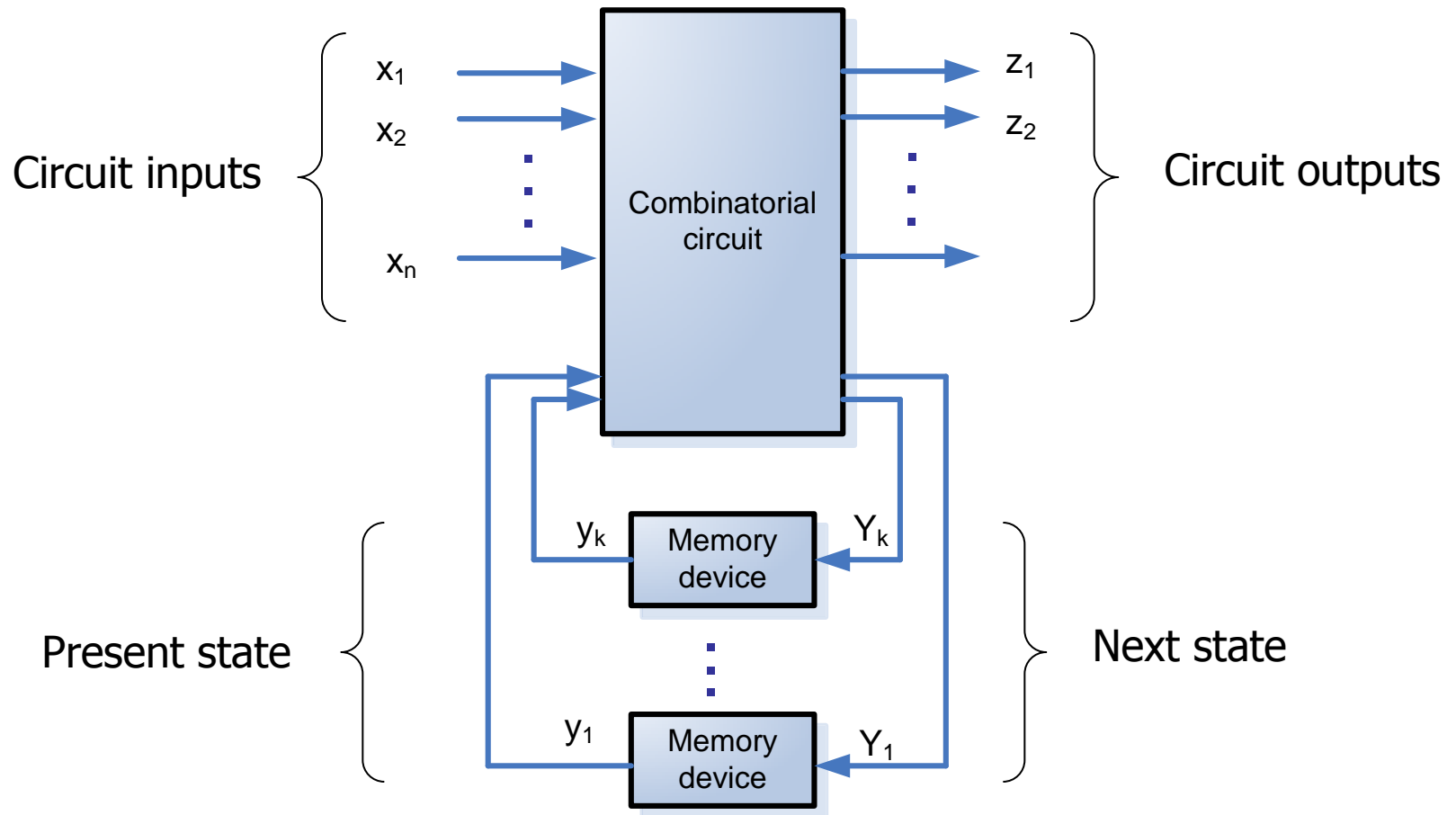
61

- Khác với mạch tổ hợp, ở mạch tuần tự thì ngõ ra không chỉ phụ thuộc vào giá trị hiện thời của ngõ vào, mà còn phụ thuộc giá trị quá khứ
- Mạch tuần tự có khả năng “ghi nhớ các trạng thái trong quá khứ”

Mạch tuần tự

62

Mạch lật

63

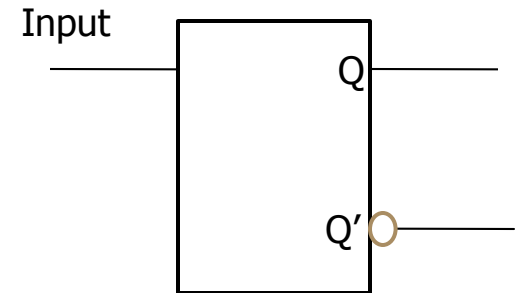
- Là 1 thành phần cấu thành mạch tuần tự
- Có chức năng lưu trữ 1 bit nhị phân
- Có nhiều loại mạch lật, sự khác nhau ở chỗ số ngõ vào và cách thức các ngõ vào tác động đến trạng thái bit nhị phân

Phân loại mạch lật

64

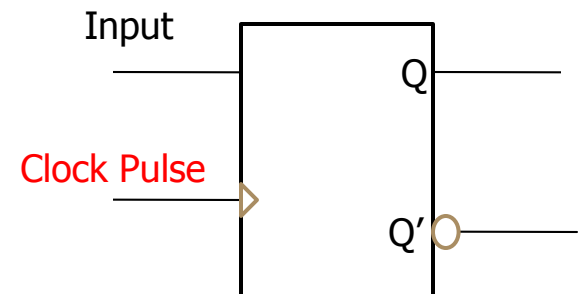
□ Latch

- Ngõ ra thay đổi trạng thái khi ngõ vào thay đổi giá trị
- Độ trễ mạch (delayed gate) giá trị mới của ngõ ra được xác định bằng độ trễ giữa ngõ vào và ngõ ra
- Được sử dụng như 1 thành phần nhớ của mạch tuần tự **bất đồng bộ**

□ Flip-Flop

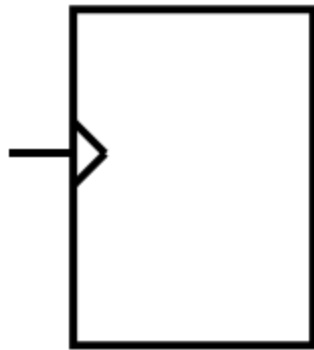
- Bên cạnh những ngõ vào thông thường thì luôn có 1 ngõ vào kích hoạt (trigger input), gọi là clock
- Trạng thái của ngõ ra chỉ có thể thay đổi khi ngõ vào kích hoạt (clock) thay đổi xung đồng hồ (clock pulse) của nó (0 → 1 hoặc 1 → 0)
- Được sử dụng như 1 thành phần nhớ của mạch tuần tự **đồng bộ**

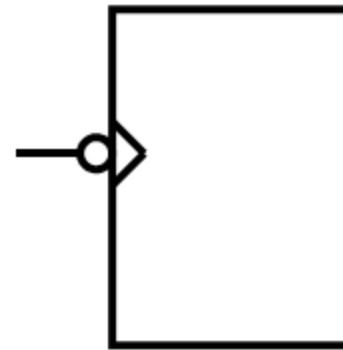
Tín hiệu lễ xung đồng hồ - Clock edge

65

Clk

Chuyển tiếp lễ dương ($0 \rightarrow 1$)

Clk

Chuyển tiếp lễ âm ($1 \rightarrow 0$)

Positive edge

Negative edge

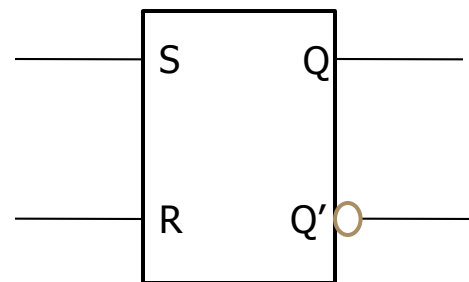
RS Latch (SR Latch)

66

- Có 2 ngõ vào:

- S (Set): Đặt

- R (Reset): Khởi động

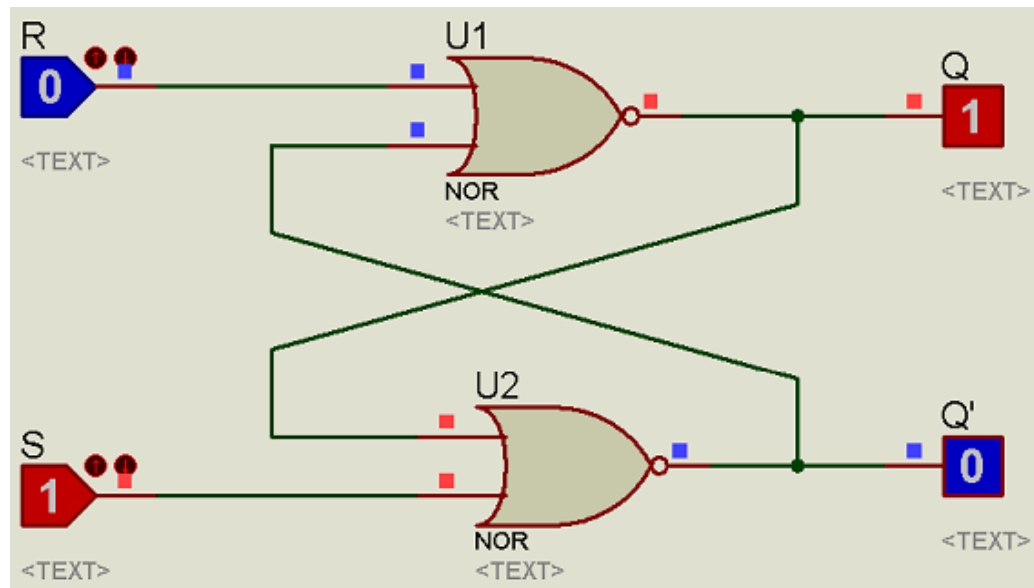
- Có 2 ngõ ra Q và Q' (tín hiệu đảo của Q)

- Trạng thái ngõ ra $Q_{\text{next}} = Q(t+1)$ phụ thuộc vào trạng thái ngõ vào S , R và tình trạng hiện tại của mạch $Q_{\text{current}} = Q(t)$

RS Latch

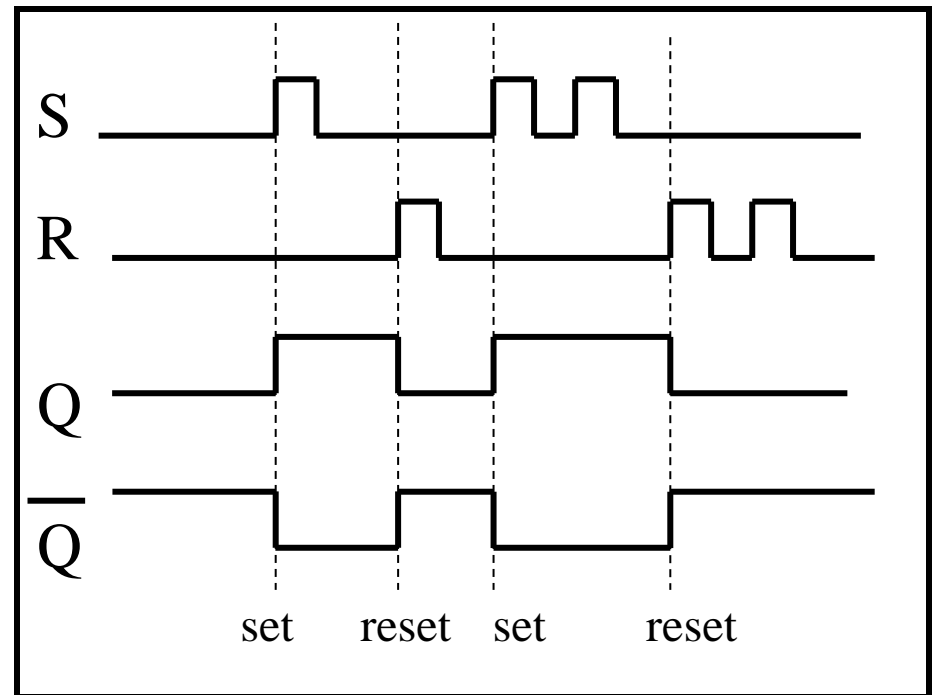
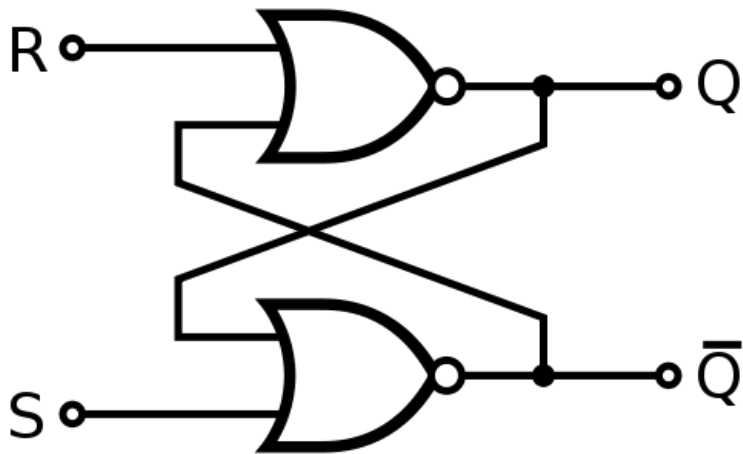
67

S	R	$Q = Q(t+1)$	Q'	Ý nghĩa
0	0	$Q(t)$	$(Q(t))'$	Không đổi
0	1	0	1	= 0
1	0	1	0	= 1
1	1	undefined	undefined	Không xác định

Timing chart

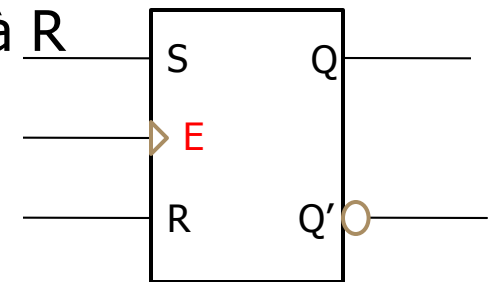
68

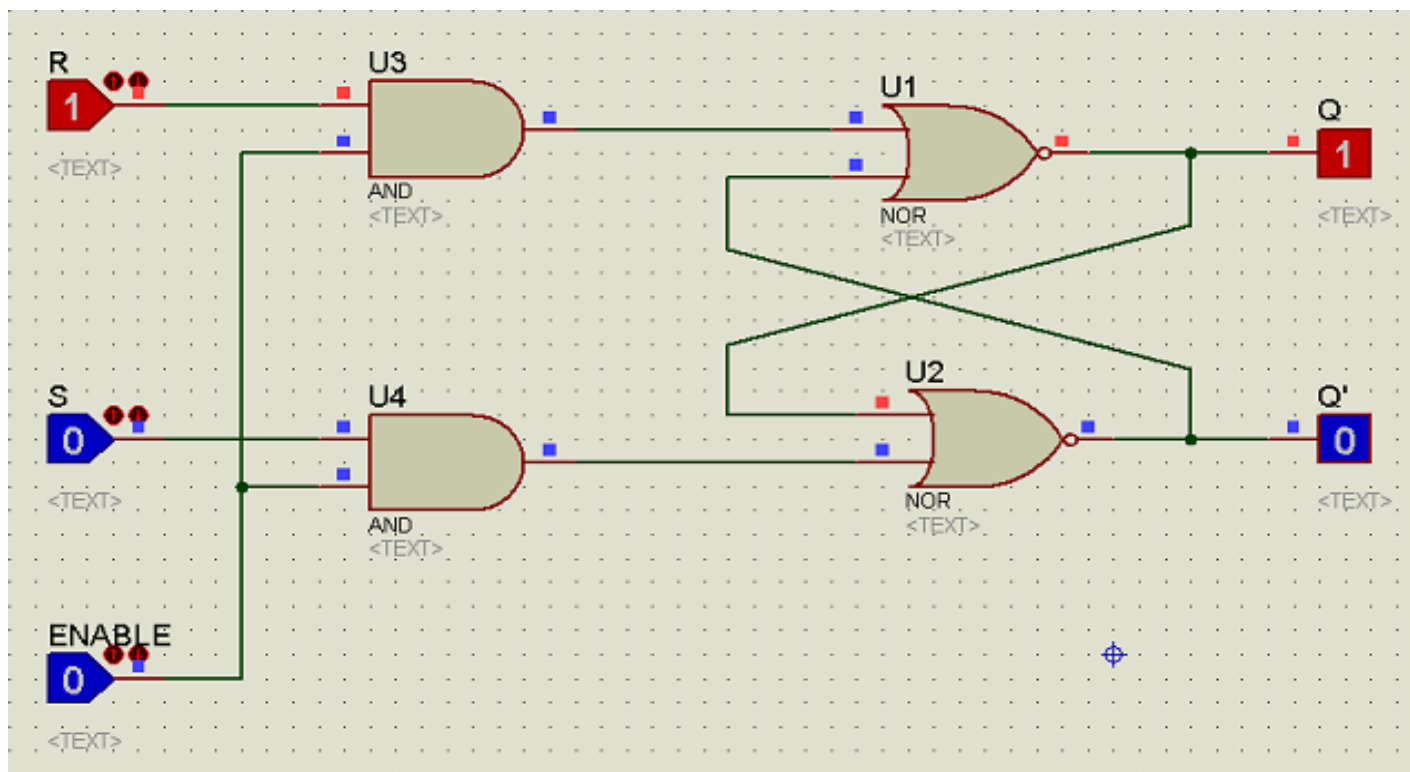
RS Flip-Flop

69

- Dùng thêm 1 tín hiệu ngõ vào kích hoạt “Enabled” (thường là tín hiệu xung đồng hồ Clock - C) để điều khiển mạch
    - Enabled = 1 (Positive Clock Edge): mạch hoạt động như mạch lật RS Latch
    - Enabled = 0 (Negative Clock Edge): mạch bị vô hiệu hoá,
→ Q giữ nguyên giá trị → $Q(t+1) = Q(t)$
- Chỉ khi tín hiệu Enabled đổi từ 0 sang 1 (positive edge triggered), ngõ ra mới có thể bị ảnh hưởng, nếu không thì không thể thay đổi bất chấp giá trị của S và R

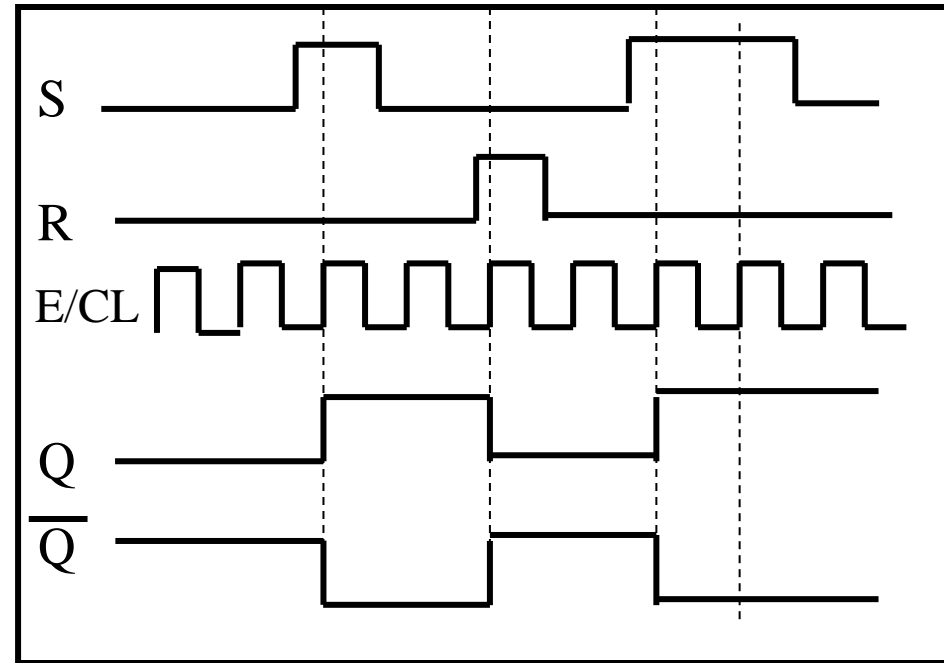
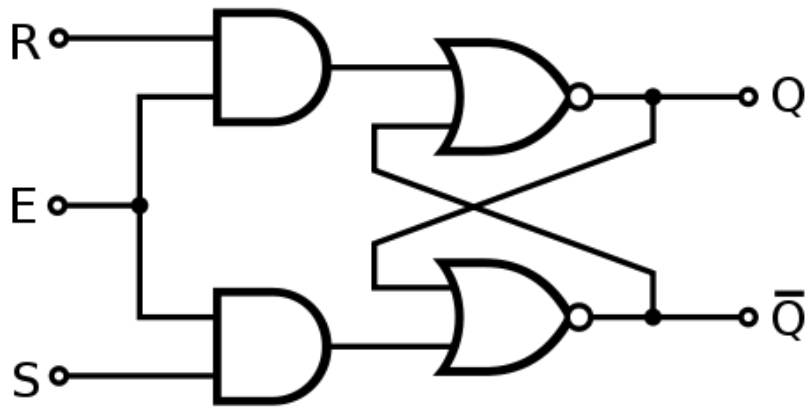

E	S	R	$Q = Q(t+1)$	Q'	Ý nghĩa
0	x	x	$Q(t)$	$(Q(t))'$	Không đổi
1	0	0	$Q(t)$	$(Q(t))'$	Không đổi
1	0	1	0	1	= 0
1	1	0	1	0	= 1
1	1	1	undefined	undefined	Không xác định

Timing chart

71

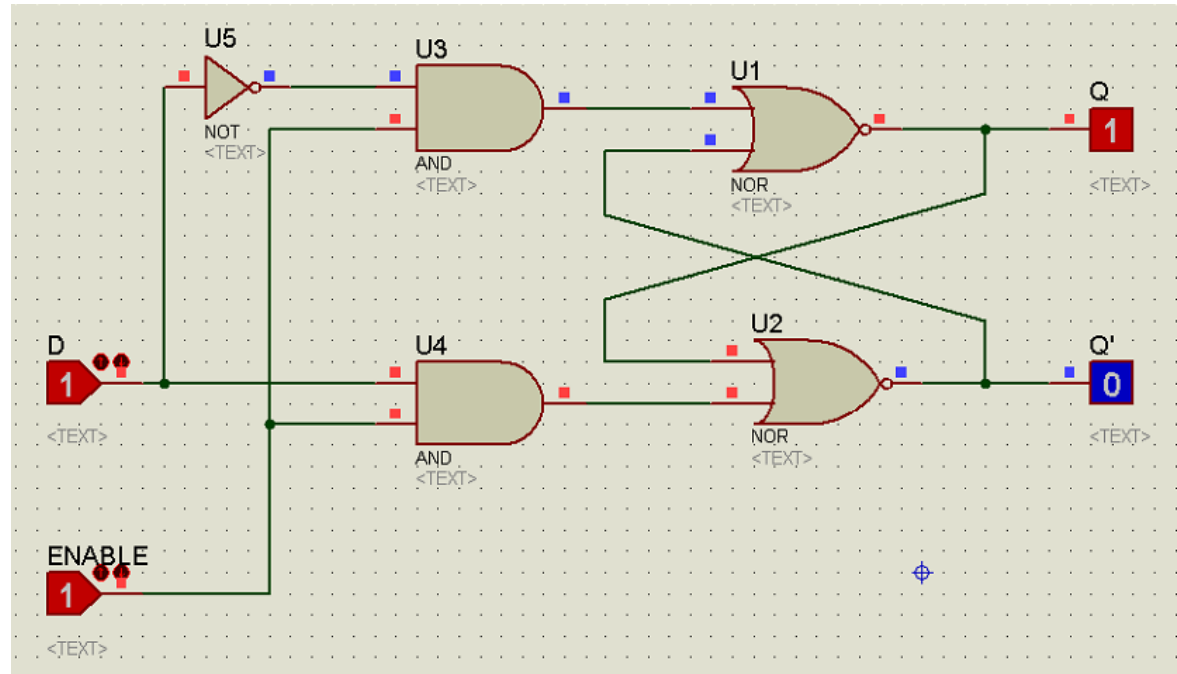
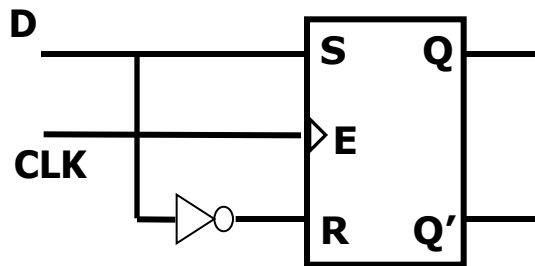
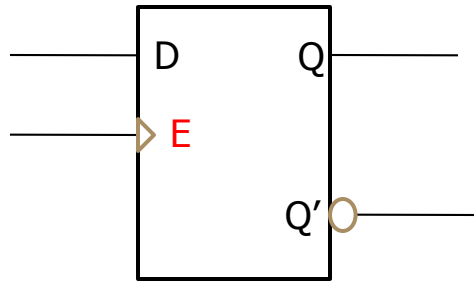
D (Data) Flip-Flop

72

- Để tránh trường hợp $R = S = 1$ trong RS Flip-Flop, trong mạch lật D Flip-Flop ta chỉ dùng **1 ngõ vào D** nhưng tách ra 2 tín hiệu, 1 trong 2 tín hiệu sẽ đi qua cổng NOT để tạo tín hiệu đảo của D
- Không bao giờ xảy ra trường hợp 2 tín hiệu vào mạch đều bằng 1
- Nhưng bên cạnh đó cũng không bao giờ xảy ra 2 tín hiệu vào mạch đều bằng 0 ☹️
- Ta không thể giữ nguyên trạng thái tín hiệu ngõ ra $Q(t + 1) = Q(t)$
- ***Để khắc phục ta sẽ dùng tín hiệu xung đồng hồ để vô hiệu hoá mạch khi cần, lúc đó trạng thái tín hiệu ngõ ra sẽ không đổi***

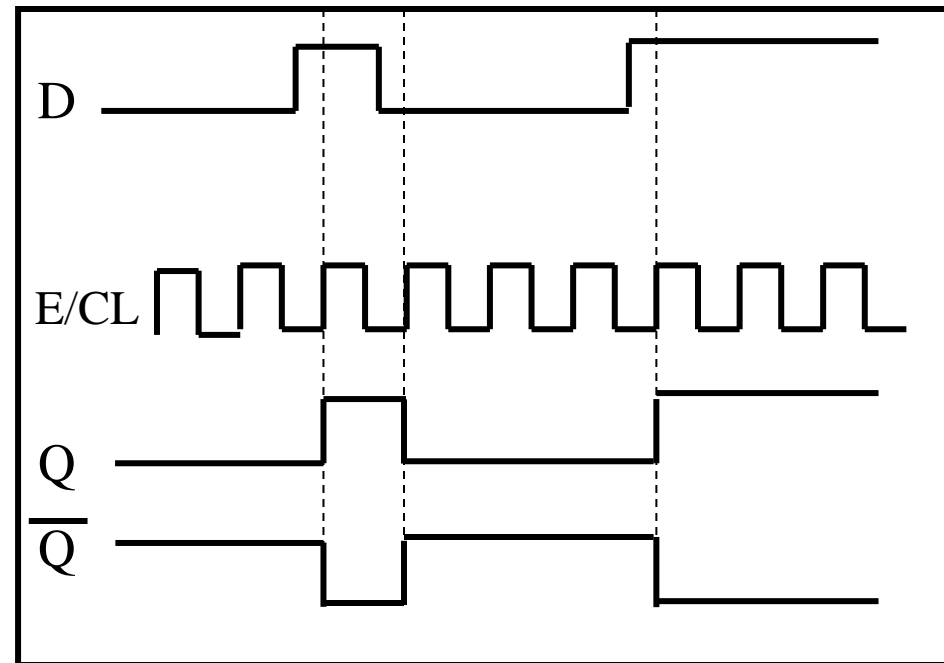
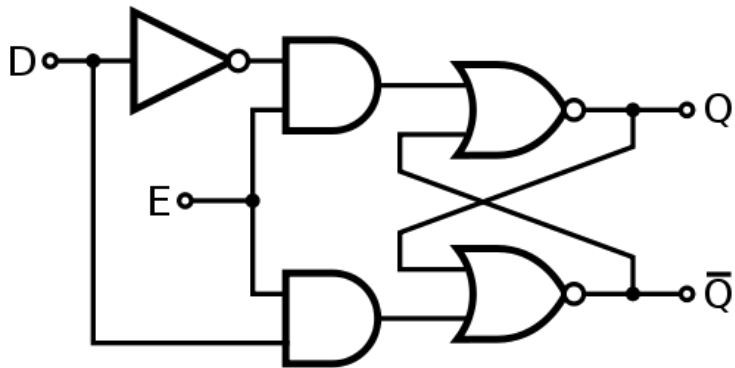

E	D	$Q = Q(t+1)$	Q'	Ý nghĩa
0	x	$Q(t)$	$(Q(t))'$	Không đổi
1	0	0	1	= 0
1	1	1	0	= 1

Timing chart

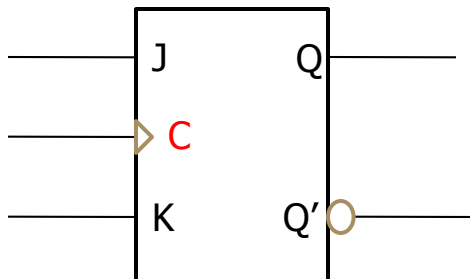
74

JK Flip-Flop

75

- Là 1 cải tiến của mạch RS Flip-Flop đối với trường hợp $R = S = 1$
- Nguyên tắc:
  - $J = S$
  - $K = R$
  - Nếu $J = K = 1$ thì khi đó với 1 chuyển tiếp của tín hiệu xung đồng hồ sẽ chuyển tín hiệu ngõ ra Q sang trạng thái bù Q'

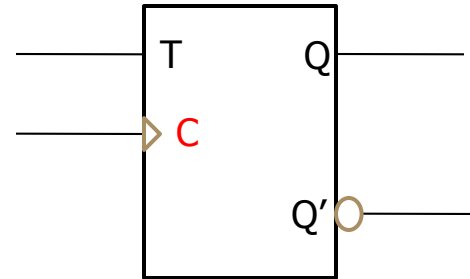

J	K	$Q = Q(t+1)$	Q'	Ý nghĩa
0	0	$Q(t)$	$(Q(t))'$	Không đổi
0	1	0	1	= 0
1	0	1	0	= 1
1	1	$Q'(t)$	$Q(t)$	Đảo bit

Mạch lật T

76

- Xuất phát từ mạch JK Flip-Flop với sự kết hợp 2 ngõ vào J, K thành duy nhất 1 ngõ vào T ($T = J = K$)

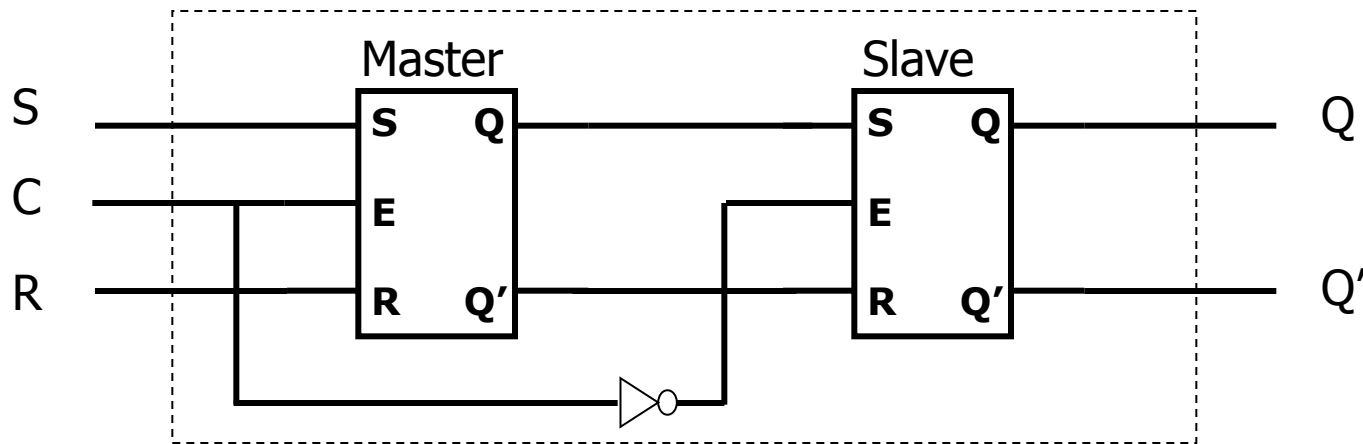
- $T = 0: Q(t + 1) = Q(t)$
- $T = 1: Q(t + 1) = (Q(t))'$

T	$Q = Q(t+1)$	Q'	Ý nghĩa
0	$Q(t)$	$(Q(t))'$	Không đổi
1	$(Q(t))'$	$Q(t)$	Đảo bit

Master-Slave Flip-Flop

77

- Bao gồm 2 bản mạch flip-flop tuần tự nối với nhau (master – slave)
- Tín hiệu ngõ ra Q phụ thuộc vào giá trị của những ngõ vào tại những chuyển tiếp lề âm / dương của xung đồng hồ (clock edge)
- Master flip-flop (trước) thay đổi $\rightarrow$ Slave flip-flop (sau) thay đổi

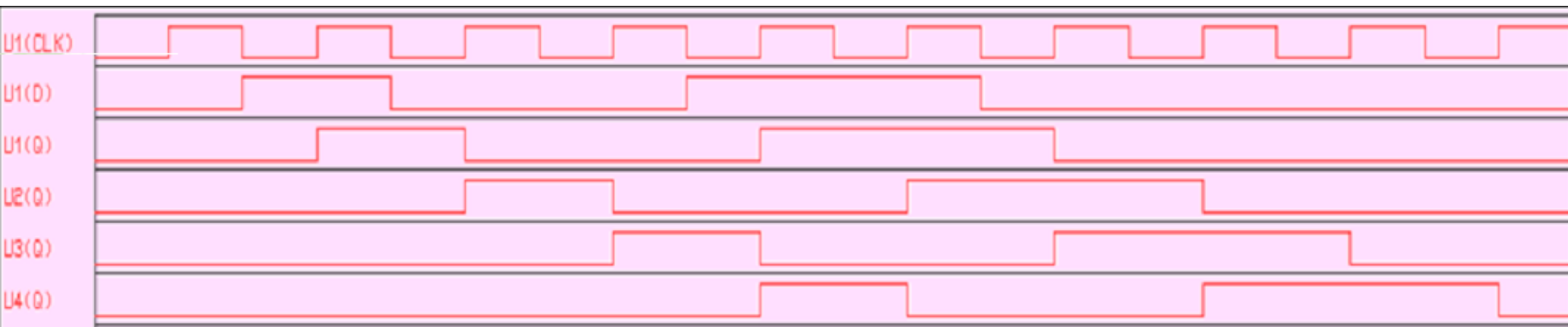
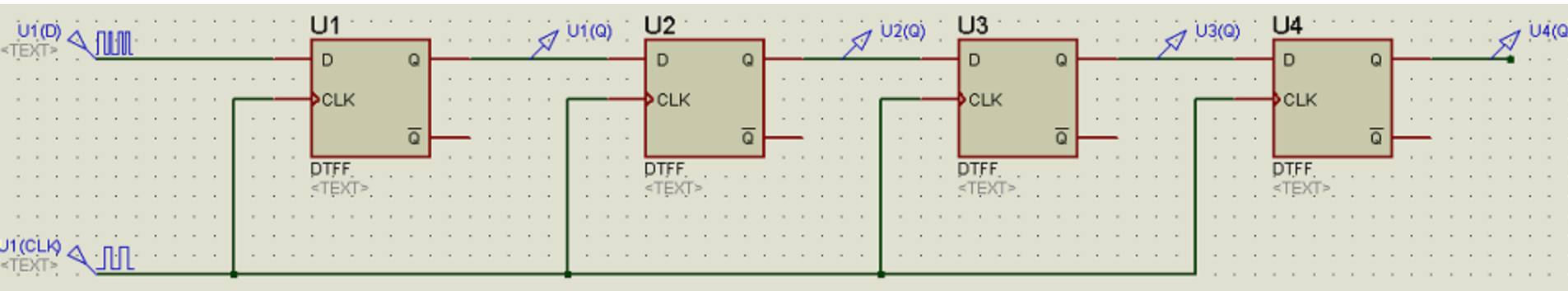

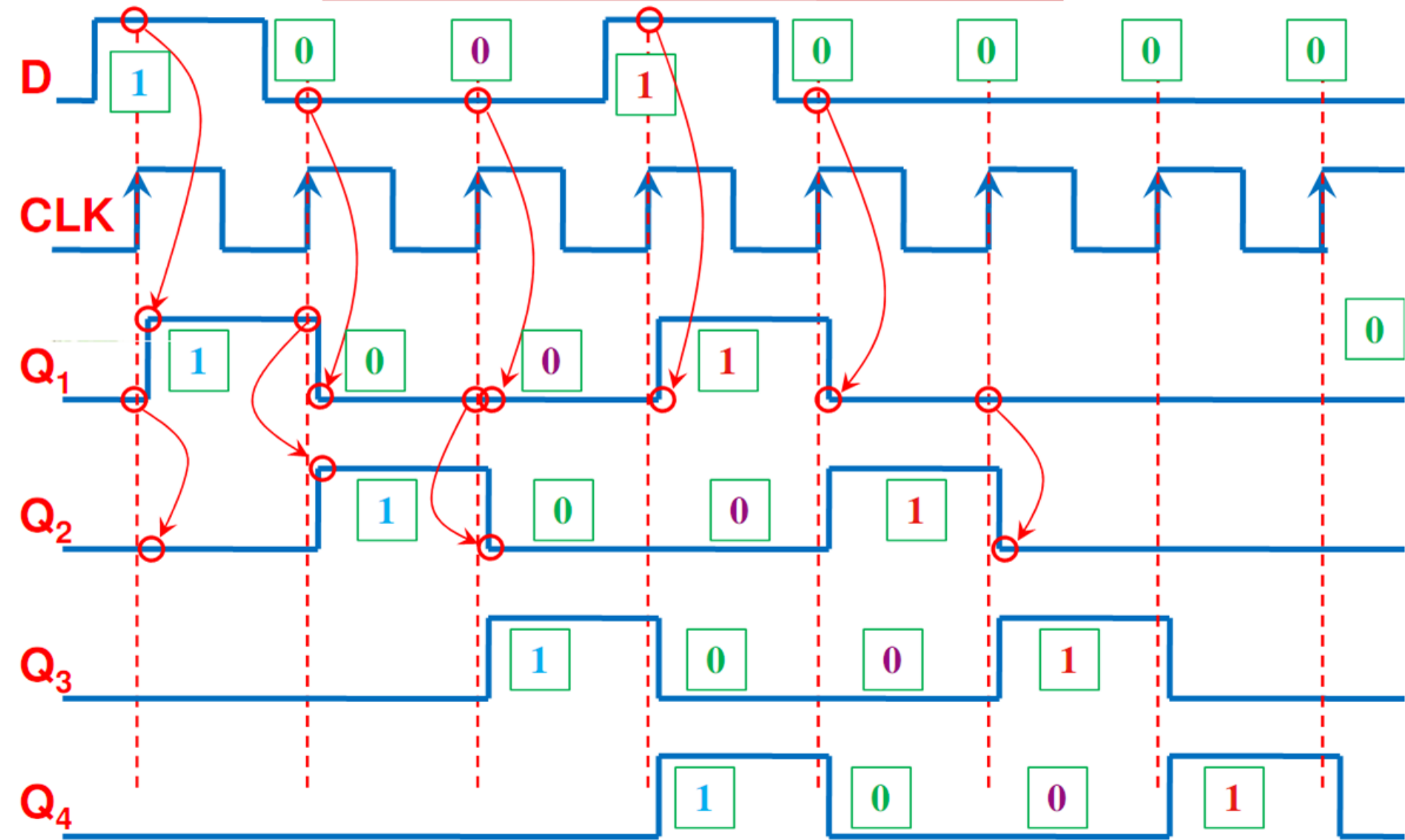
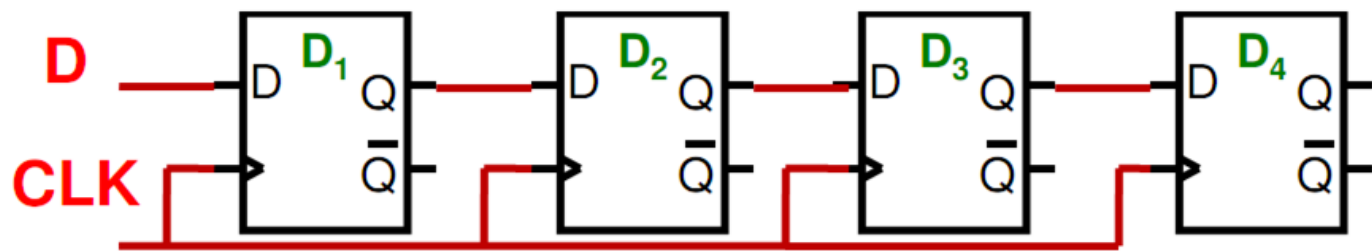
Master works when $C=1$
Slave works when $C=0$

Thanh ghi dịch (Shift Register)

78

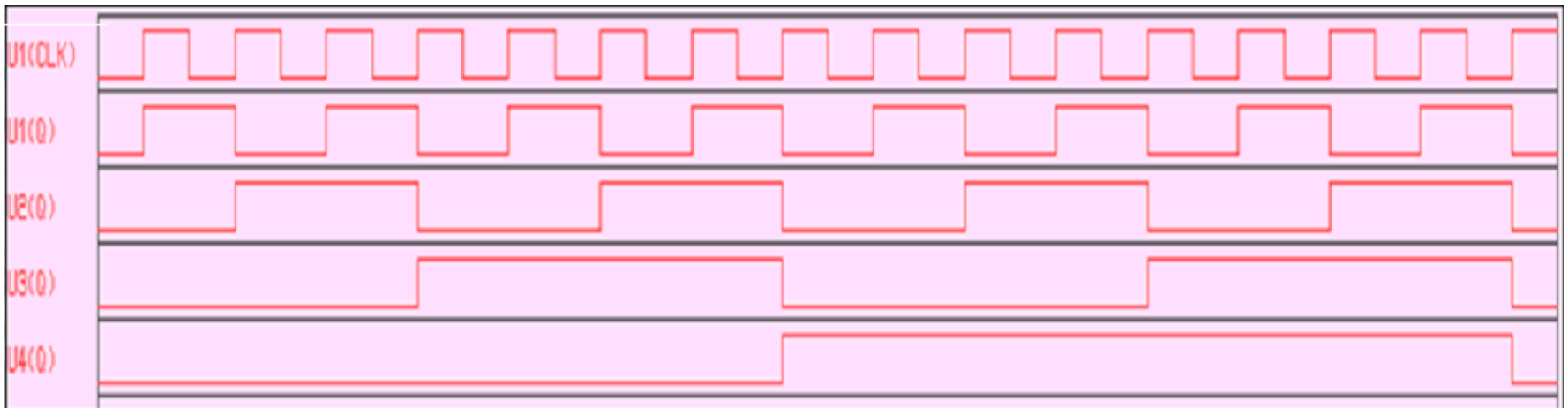
- Thanh ghi dịch 4 bit
- $U1(D) = 01001100... \rightarrow U4(Q) = 00000100...$

80

-
- The diagram shows a 4-bit counter circuit. It consists of four JK flip-flops (U1, U2, U3, U4) and three AND gates (U7, U5, U6). The clock signal (CLK) is connected to the CLK input of all flip-flops. The output of U1 (Q) is connected to the J input of U2. The output of U2 (Q) is connected to the J input of U3. The output of U3 (Q) is connected to the J input of U4. The output of U4 (Q) is connected to the J input of U1. The output of U1 (Q) is also connected to the J input of U7. The output of U2 (Q) is connected to the J input of U5. The output of U3 (Q) is connected to the J input of U6. The output of U4 (Q) is connected to the J input of U6. The output of U7 (Q) is connected to the J input of U1. The output of U5 (Q) is connected to the J input of U2. The output of U6 (Q) is connected to the J input of U3. The output of U6 (Q) is also connected to the J input of U4. The output of U1 (Q) is labeled u1(o). The output of U2 (Q) is labeled u2(o). The output of U3 (Q) is labeled u3(o). The output of U4 (Q) is labeled u4(o). The output of U7 (Q) is labeled u7(o). The output of U5 (Q) is labeled u5(o). The output of U6 (Q) is labeled u6(o). The output of U6 (Q) is also connected to the J input of U4.

Số xung vào	Ngõ ra sau khi có xung vào				Trị thập phân ra
81		Q3	Q2	Q1	Q0
Xoá	0	0	0	0	0
1	0	0	0	1	1
2	0	0	1	0	2
3	0	0	1	1	3
4	0	1	0	0	4
5	0	1	0	1	5
6	0	1	1	0	6
7	0	1	1	1	7
8	1	0	0	0	8
9	1	0	0	1	9
10	1	0	1	0	10
11	1	0	1	1	11
12	1	1	0	0	12
13	1	1	0	1	13
14	1	1	1	0	14
15	1	1	1	1	15
16	0	0	0	0	0
17	0	0	0	1	1

Ck   —

Q₀   0

Q₁   0

Q₂   0

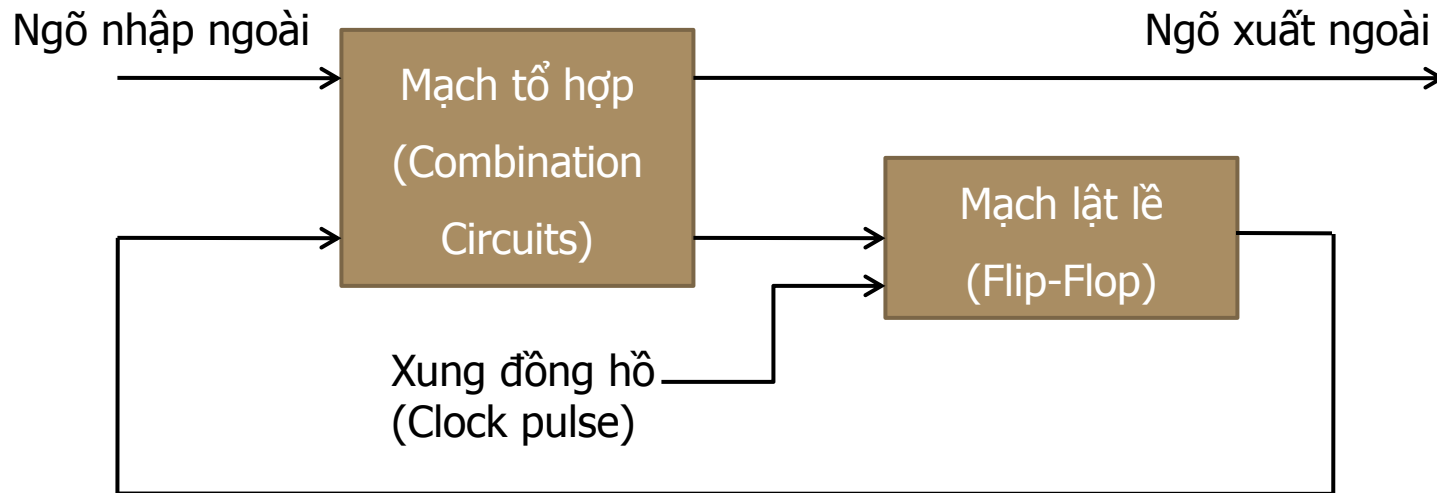
Q₃   0

↑0

Xoá

Mạch tuần tự đồng bộ

82

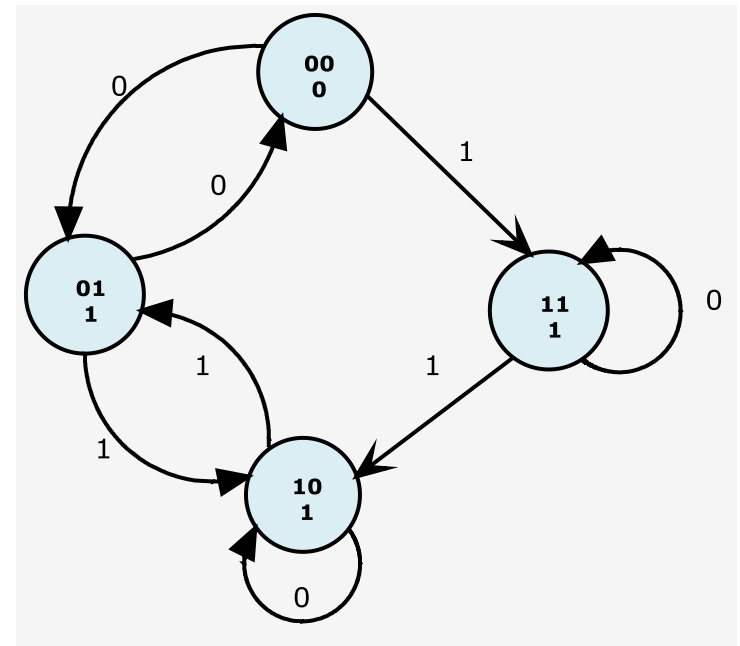
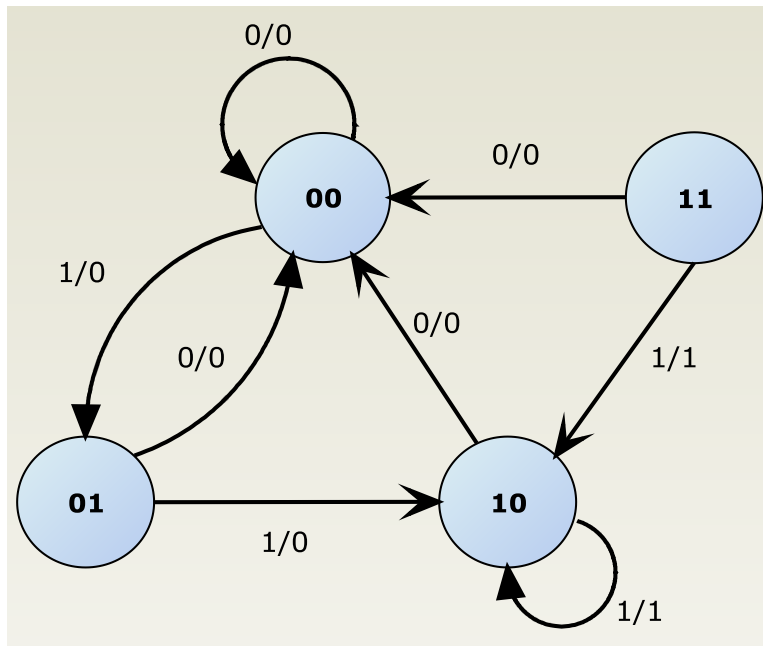

- Mạch tuần tự được xác định bởi:
  - Các ngõ nhập ngoài
  - Các ngõ xuất ngoài
  - Trạng thái nhị phân của mạch lật
- Trạng thái kế của mạch lật = $F(\text{Trạng thái hiện tại}, \text{Các ngõ nhập ngoài})$
- **Thiết kế mạch tuần tự → Xác định dạng mạch lật và các Input của chúng**

Thiết kế mạch tuần tự – Bước 1

83

- Đầu tiên phải **xác định dùng dạng mạch lật gì** (RS / JK / D / T)
- Lập **lược đồ các trạng thái** mạch lật dựa trên đặc tả mạch ban đầu
- Có 2 cách biểu diễn

(Bước 1 – tiếp tục)

84

- Thay vì dùng lược đồ trạng thái, ta cũng có thể lập **bảng trạng thái** mạch lật

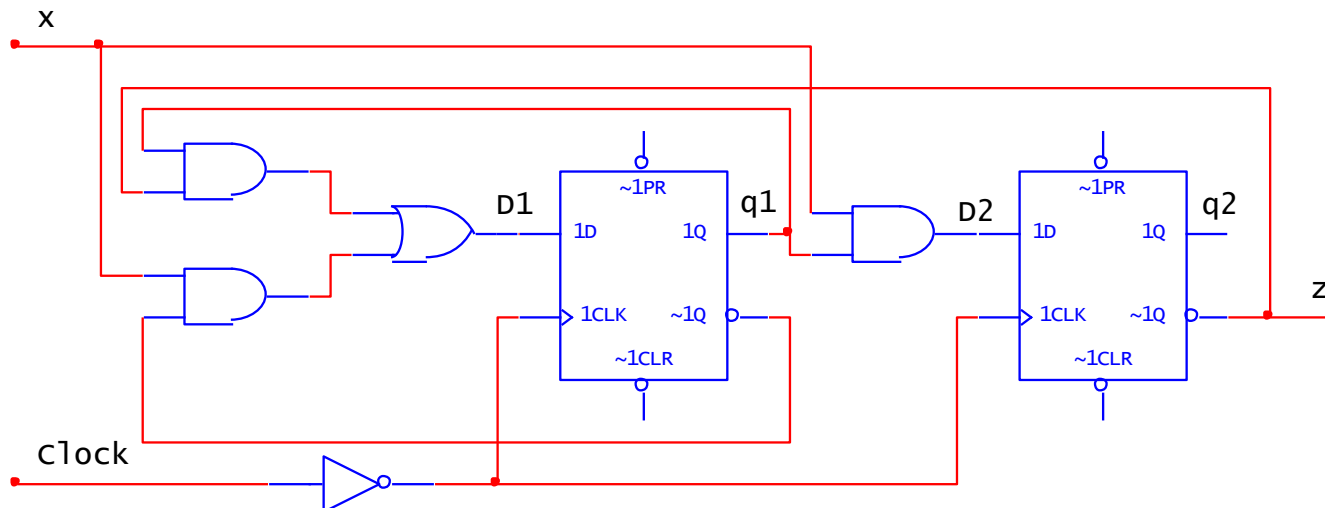
Trạng thái hiện tại $Q(t)$			Giá trị ngõ nhập ngoài	Trạng thái kế $Q(t + 1)$		
Ngõ xuất mạch lật 1	...	Ngõ xuất mạch lật n	x	Ngõ xuất mạch lật 1	...	Ngõ xuất mạch lật n

- Trạng thái kế của mạch lật: Dựa trên mô tả đề bài

Thiết kế mạch tuần tự – Bước 2

85

- Lập **bảng kích thích**
  - Nhiệm vụ là phải xác định được **làm thế nào để có được ngõ nhập vào mạch lật từ ngõ nhập ngoài x**
  - Lưu ý ngõ nhập vào mạch lật **!=** ngõ nhập ngoài
    - Ví dụ: $x \neq D1, D2$

Bảng kích thích

86

Mạch lật RS / SR

Q(t)	Q(t+1)	S	R
0	0	0	x
0	1	1	0
1	0	0	1
1	1	x	0

Mạch lật JK

Q(t)	Q(t+1)	J	K
0	0	0	x
0	1	1	x
1	0	x	1
1	1	x	0

Mạch lật D

Q(t)	Q(t+1)	D
0	0	0
0	1	1
1	0	0
1	1	1

Mạch lật T

Q(t)	Q(t+1)	T
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

Thiết kế mạch tuần tự – Bước 3

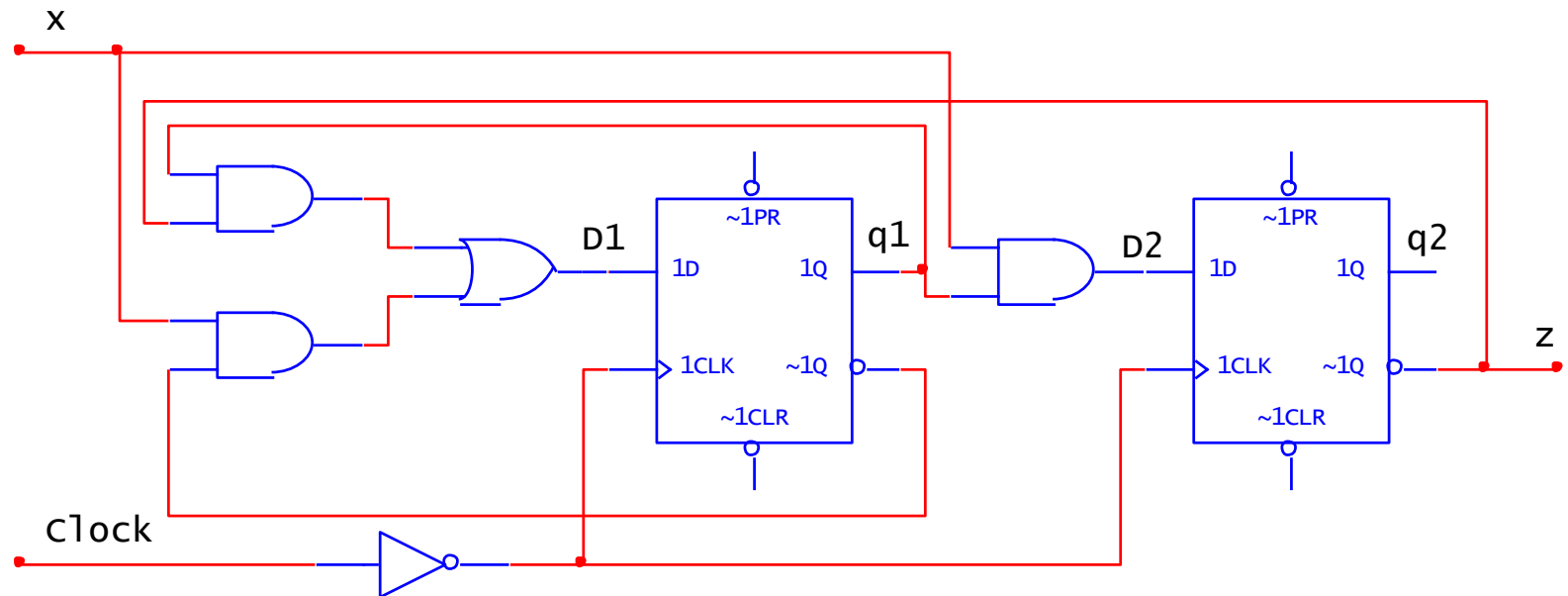
87

- Tìm phương trình đại số xác định ngõ nhập mạch lật từ bảng kích thích (Hàm ngược)
  - Có n mạch lật $\rightarrow n$ ngõ ra mạch lật $A_1 \dots A_n$
  - Suy ra phương trình ngõ nhập mạch lật có $n + 1$ biến bao gồm:
    - n biến $A_1 \dots A_n$
    - 1 biến x (ngõ nhập ngoài)
  - Dùng biểu đồ Karnaugh + bảng kích thích để xác định phương trình hàm ngõ nhập mạch lật

Thiết kế mạch tuần tự – Bước 4

88

- Vẽ sơ đồ mạch dựa trên phương trình hàm ngõ nhập

Bài tập minh hoạ

89

- Xem ví dụ minh hoạ tại giáo trình “Kiến trúc máy tính” – Thầy Nguyễn Minh Tuấn, trang 42-45

Một số bài tập thiết kế mạch

Bài 1 – Digital Clock v.1

90

- Thiết kế đồng hồ với mặt số thể hiện các số từ 0 đến 7 và 2 nút bấm A, B. Nếu bấm nút A, số thể hiện tăng lên 1. Nếu bấm nút B, số thể hiện giảm đi 1
- Cần: Adder, MUX

Một số bài tập thiết kế mạch

Bài 2 – Digital Clock v.2

91

- Thiết kế đồng hồ bấm giây với mặt số thể hiện các số từ 00 đến 63 và 2 nút bấm A, B. Bấm nút A để start / stop. Khi đồng hồ đang ở trạng thái stop, bấm nút B sẽ xóa về 0
- Cần: Counter, MUX

Một số bài tập thiết kế mạch

Bài 3 – Digital Clock v.3

92

- Thiết kế đồng hồ bấm giây với mặt số thể hiện các số từ 00 đến 63 và 3 nút bấm A, B, C.
Bấm nút A để start / stop. Khi đồng hồ đang ở trạng thái stop, bấm nút B sẽ tăng lên 1, bấm nút C sẽ giảm đi 1, bấm đồng thời B và C sẽ xoá về 00